

ČESKÝ EXPORT

PŘÍLOHA DENÍKU E15 A TÝDENÍKU EURO

Ministerstvo zahraničních věcí
České republiky

LITVA

VELMOC NA LASERY A CIZÍ ŘEČI

LOTYŠSKO: VENKOV NA VYMŘENÍ

Mladí lidé odcházejí na Západ,
Pobaltí ztrácí pracovní síly

ESTONSKO: EXPERT NA BŘIDLICI

V energetice se osvědčil český měřicí
systém, další zakázky jsou ve hře

ETIOPIE: PODPORA PODNIKATELEK

Český projekt pomáhá Etiopankám
získat mikropůjčku a rozjet byznys

WWW.E15.CZ

S NÁMI VYDĚLÁTE

15 MINUT
PRO EKONOMIKU A BYZNYS

POBALTÍ BOHATNE A VYMÍRÁ

V Litvě, Lotyšsku a Estonsku narazíte na každém rohu na velký billboard hrdě zvěstující, že ta která silnice nebo budova byla opravena za peníze z evropských fondů. Pobaltské národy mají unii rády. Postavily se k ní ryze prakticky a dobře pochopily dva největší přínosy, které EU novým členským státům dala. Peníze a spojení v jednotném evropském prostoru.

Členové ve střední a východní Evropě dostali v období od roku 2007 do konce loňské sezony prostřednictvím unijních fondů skoro 164 miliard eur, v přepočtu víc než 4,4 bilionu korun. Největší možnosti daly dotace právě Estonsku. Podle nedávné studie KPMG směřlo Estonsko v přepočtu na jednoho obyvatele čerpat víc než 70 tisíc korun. Mimochodem podle stejné statistiky byla třetí se zhruba 67,5 tisíce korun na jednoho obyvatele Česká republika. (Tím spíše je smutnou ironií, že my věčně nařikající Češi jsme přitom byli v letošním průzkumu lorda Ashcrofta jedinou zemí z celé unie, která označila členství za nevýhodné.)

Na období 2014 až 2020 je pro 11 zemí střední a východní Evropy ve fondech vyhrazena ještě větší částka – 190 miliard eur, v přepočtu víc než 5,1 bilionu korun. A která že země to má v přepočtu na hlavu dostat nejvíc? Zase Estonsko. Obrovské sumy peněz jsou jedna věc, druhou věcí je ovšem jejich smysluplné využití. I to se zřejmě pobaltským státům daří. Nasměrovaly dotace do dopravní infrastruktury, energetiky, nákupu strojů. To je šance pro české dodavatele. V Pobaltí vidíte velmi často české vlakové vagony, lokomotivy, autobusy, tramvaje, čeští vývozci se tu uchytili i na budování energetiky.

Svobodného členství v EU si malinké národy žijící na periferii kontinentu váží evidentně i kvůli špatné historické zkušenosti s velkými okolními státy. Vstup do Evropy bez hranic ale na druhé straně umocnil i největší problém současného Pobaltí. Tím je kritický úbytek obyvatel. Mladí vzdělaní Litevci či Estonci vyrazili na Západ, z Lotyšska po přelomu tisíciletí odešla skoro desetina obyvatel. A domovské země stárnou a vymírají. Hrozí, že rychle rostoucí pobaltské hospodářství už brzy nebude mít kdo obsloužit. ■

TOMÁŠ STINGL

tomas.stingl@cniinvest.cz

Z OBSAHU

**LITVA JE VELMOCÍ NA LASERY,
KUPUJÍ JE I ČEŠI 4**

**LOTYŠSKO POŘIZUJE TRAMVAJE
A BUSY ZE ŠKODOVKY 12**

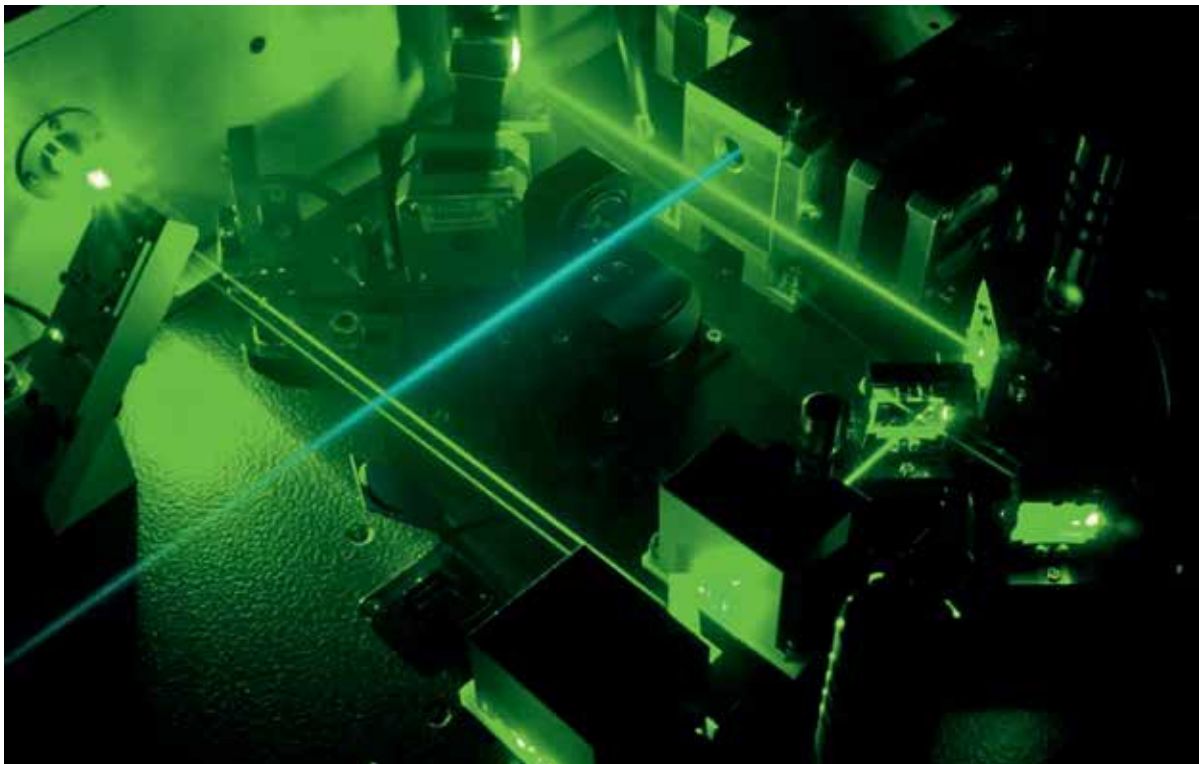
**ESTONSKO TĚŽÍ BŘIDLICI,
S VYUŽITÍM POMOHL ENELEX ... 14**

**ETIOPIE PŘIJALA POMOC
PRO PODNIKATELKY 24**

LITVA JE VELMOC VE VÝROBĚ LASERŮ I V POČÍTAČOVÉ GRAMOTNOSTI

TEN NEJJIŽNĚJŠÍ Z POBALTSKÝCH STÁTŮ NABÍZÍ OBCHODNÍKŮM LÁKAVÉ PROSTŘEDÍ, KTERÉ ZAHRNUJE TŘEBA NÍZKÉ DANĚ A NÁKLADY NA ŽIVOT, LEVNÝ PRONÁJEM KANCELÁŘÍ, ŠPIČKOVÉ PŘIPOJENÍ K INTERNETU ANEBO VÝBORNOU JAZYKOVOU VYBAVENOST MLADÉ GENERACE.

Litevská republika, zkráceně Litva, z trojice zemí na pobřeží Baltského moře nejjižněji položená a počtem obyvatel i rozlohou největší, je zemí jantaru, lesů a tisíců jezer. Plochou jen o pětinu menší než Česká republika a s počtem obyvatel nedosahujícím v současnosti ani třetiny české populace patří Litva mezi nejmenší státy Evropské unie. Pro většinu Čechů představuje i po čtvrtstoletí obnovené samostatnosti poněkud neznámý kraj. Jakmile ji ovšem objeví, jsou okouzleni její nádherou, milými lidmi a patří-li mezi podnikatele, také obchodními příležitostmi.

Země hrdá na svou minulost, která si prožila těžké časy v okupaci, nesvobodě a útlaku, musela svou obnovenou nezávislost nejen pracně vydobýt, ale také uhájit přes ekonomické obtíže především na počátku devadesátých let minulého století. Díky úsilí, odhodlání a vůli jejích obyvatel se podařilo překonat problémy zděděné po desetiletích plánovitého řízení hospodářství a nucených ekonomických experimentů, zařadit se mezi členské státy Evropské unie, NATO či Světové obchodní organizace, zahájit jednání o vstupu do OECD, ale také přijmout bez větších problémů euro namísto

bývalé měny litu v lednu loňského roku.

EXPORT VÝRAZNĚ POZNAMENALO EMBARGO VŮČI RUSKU

Z hlediska ekonomického rozvoje lze konstatovat, že se Litevcům podařilo překonat složité období globální ekonomické krize se ctí. To se projevilo zejména schopností vyrovnat se s finančními dopady bez nutnosti žádat o záchranu mezinárodní instituce. Rozpočtový deficit dokázali snížit z 9,1 procenta HDP v roce 2009 na 0,2 procenta v roce 2015. Došlo i k obnovení růstu hrubého domácí-

VÝROBCI LASERŮ. Mezi světovou špičku patří společnost Ekspla sídlící v metropoli Vilnius.

ho produktu na 2,9 procenta v roce 2014. Tento příznivý vývoj bohužel narušil konflikt na Ukrajině a následná restriktivní opatření v obchodu s Ruskem, což vedlo k loňskému propadu litevského vývozu na ruský trh o 38 procent v dolarovém přepočtu a velkému tlaku na hledání nových trhů. V letošním roce má však již podle odhadů analytiků opět dojít k růstu HDP kolem 2,3 procenta a dalšímu posílení nad hranici tří procent po roce 2017.

MALÉ FARMY ZAJIŠTUJÍ AŽ 80 PROCENT OBILÍ

Litevskému zemědělství a potravinářskému sektoru náleželo historicky velmi důležité místo v národním hospodářství. I dnes patří tato oblast k nejstabilnějším pilířům ekonomiky – vytváří přibližně osm procent HDP, zaměstnává zhruba desetinu praceschopného obyvatelstva a přispívá takřka pětinou do celkového objemu vývozu. Hlavními produkty, které Litva zpracovává a vyváží, jsou obilniny, dále maso, mléčné výrobky a ryby. Doposud přetrvává vysoký podíl malých farem a hospodářství, které zajišťují kupříkladu až 80 procent osevu a sklizně obilnin, což s sebou přináší problémy s nižší efektivitou a odolností vůči výkyvům na trhu a cenovým tlakům. Zemědělský a potravinářský sektor také bohužel výrazně pocítil dopad

restrikcí v obchodu s Ruskem a s tím spojeného propadu výkupních cen zejména u mléčné produkce.

Litva historicky nepatří mezi státy s dominantním podílem průmyslové výroby, přesto se snaží najít vhodné příležitosti a uplatnění pro své firmy v ostré celosvětové konkurenci. Struktura průmyslu v zemi vévodí výroba chemikálií, potravinářství, textilní a nábytkářský průmysl, v posledních letech nabývá na významu poskytování služeb, ale třeba i moderní obor biotechnologií a obecně takzvané life sciences. Podle struktury zaměstnanosti vede žebříček s podílem 30 procent výroba různého zboží, následovaná 16 procenty v obchodních službách, 13 procenty v informačních technologiích a střediscích sdílených služeb. Devět procent pracovníků se věnuje prodeji, marketingu a podpoře, ostatní zaměstnění se dělí o zbylých 19 procent.

Značné prostředky z vlastního rozpočtu i z fondů EU věnuje litevská vláda na podporu výzkumu, vývoje a inovací. Od roku 2010 dosahoval meziroční růst těchto investic kolem 11 procent. A výsledky se dostávají. Litevci dosahují zajímavých úspěchů na poli farmaceutického a biotechnologického výzkumu nebo

třeba ve výrobě laserů pro vědecké využití. Zde je na místě uvést čerstvý příklad vzájemné spolupráce s Českou republikou. Při návštěvě litevského předsedy vlády Algirdase Butkevičiuse v květnu letošního roku v Praze proběhl pracovní seminář věnovaný této oblasti spolu s návštěvou projektu ELI v Dolních Břežanech, kam právě litevská firma dodala jedno z klíčových laserových zařízení. Málokdo mimo odbornou veřejnost asi ví, že Litva dnes těží z 50 let tradice a výzkumu v laserových technologiích a právě v laserech pro vědecké využití patří ke světovým velmocem. Více než 80 procent její produkce míří na trhy 60 zemí po celém světě, za což ročně utrží přes 65 milionů eur.

ARMÁDA NAKUPUJE, VÝDAJE NA OBRANU ROSTOU

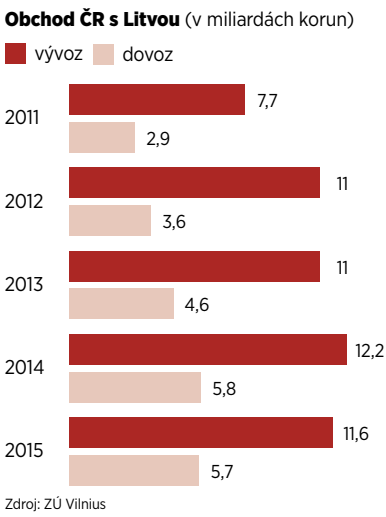
Novým fenoménem posledních let je rostoucí objem dodávek výrobků obranného průmyslu, což

souvisí se zhoršenou bezpečnostní situací ve světě a konflikty poměrně nedaleko litevských hranic. V reakci na tento vývoj dospěla litevská vláda k rozhodnutí obrátit dřívější trend omezování výdajů na obranu takřka k nule a dostát závazku v rámci NATO v podobě dvou procent hrubého domácího produktu věnovaného posilování bezpečnosti země, a to vše v rozmezí pouhých několika let do roku 2018. Vznikla tím řada příležitostí zejména pro dodavatele ze zahraničí, neboť domácí obranný průmysl je schopen pokrýt pouze malou část poptávky litevských ozbrojených sil. V průběhu posledních dvou let tak armáda nakoupila například obrněná vozidla, houfnice, dopravní prostředky, různé vybavení a zbraně za stovky milionů eur.

PREMIANT V ZAHRANIČNÍCH INVESTICÍCH

Litevská vláda si velmi dobře uvědomuje, jak důležitým nástrojem

Litevská republika	
Počet obyvatel:	3,2 milionu
Rozloha:	65 tisíc km²
Hlavní město:	Vilnius
Měna:	euro (1 EUR je 27 Kč)
Růst HDP (2015):	1,6 %
Více informací:	www.businessinfo.cz/litva

pro rozvoj ekonomiky země jsou zahraniční investice a pro jejichž příliv se snaží vytvářet příznivé podmínky. Zástupci agentury Invest Lithuania neopomenou při všech vhodných příležitostech uvést, že podle různých mezinárodních srovnání a žebříčků patří Litva mezi premianty, co se týče kvality podnikatelského prostředí. Je na prvním místě v EU z hlediska internetového připojení domácností na bázi optických vláken, patří ke světové špičce v rychlosti internetu, chlubí se čtvrtými nejnižšími daněmi z příjmu v EU na úrovni 15 procent nebo tím, že pro rozběh nového podnikání stačí pouhé tři dny. V zemi také funguje sedm zvláštních ekonomických zón a pětice specializovaných oblastí pro high-tech průmysl. Nezanedbatelnou roli při rozhodování zahraničních investorů má také stabilita ekonomického prostředí, kvalita infrastruktury, vzdělaná a jazykově vybavená pracovní síla i kvalita života v zemi. Ve všech těch-

MLADÍ ABSOLVENTI A NOVÍ UCHAZEČI NA TRHU PRÁCE VYKAZUJÍ TAKŘKA ZE STA PROCENT SCHOPNOST DOROZUMĚT SE ANGLICKY.

to ukazatelích dosahuje Litva velmi dobrého umístění nejen ve srovnání s ostatními zeměmi regionu, ale i v rámci EU či celé Evropy. Kupříkladu Vilnius patří mezi pětici měst EU s nejnižšími náklady na život, přičemž byl třeba podle průzkumu New York Times spolu s Kodaní, Barcelonou a s Kapským Městem zařazen mezi zajímavá a dobře spravovaná města z pohledu bydlení. Náklady na pracovní sílu tvoří podle Invest Lithuania zhruba čtvrtinu ve srovnání s průměrem EU, nižší jsou i náklady na pronájem kancelářských prostor.

I proto, že průmyslová základna nenabízí tolik příležitostí jako třeba v případě České republiky, nebo z důvodu poměrně malého trhu se místní instituce v čele s Invest Lithuania a jednotlivými kraji zaměřují na čtyři hlavní oblasti – podporu služeb, vybrané průmyslové sektory, technologie a takzvané živé vědy neboli life sciences. Co se týče služeb, nejvíc pozornosti je věnováno financím a účetnictvím, lidským zdrojům, právníkům službám a výpočetní technice. K úspěšným příkladům patří investice firem Barclays, IBM, Danske Bank, NASDAQ či Western Union. V průmyslových oborech vedou strojírenství, elektronika, laserové technologie a podpora letecké dopravy.

Jako příklad mohou posloužit investice firem MARS, Schmitz Cargobull, Jotron nebo Kitron. Technologické zaměření je soustředěno na vývoj softwaru, outsourcing výpočetních služeb, datová centra a vývoj počítačových her. Svě

LÍHEŇ PRO START-UPY. Univerzita Managementu a ekonomie ve Vilniusu zprovoznila pro studenty prostor, kde mohou zkoušet rozjet svoje začínající firmy.

investice do Litvy v těchto oborech umístily společnosti GameInSight, iTree, Devbridge Group, Virtustream a další. V živých vědách dominují průmyslová biotechnika, zdravotnické prostředky a zařízení a biologické léčivé přípravky, takzvaná biosimilars. Na tomto poli v Litvě úspěšně působí firmy TEVA, ThermoFisher Scientific nebo MOOG.

MLADÍ VYNIKAJÍ JAZYKOVOU VYBAVENOSTÍ

Budoucnost Litvy leží v rukou mladých lidí, jejichž podíl na celkovém počtu obyvatel patří podle Eurostatu na první místo mezi zeměmi střední a východní Evropy. Jak uvádí vládní agentura Invest Lithuania, Litevci zaujímají ve výše uvedeném regionu v počtu osob s vysokoškolským diplomem v matematických, vědeckých a technologických

oborech první místo, na bronzovém stupínku World Economic Foundation si stojí z hlediska kvality vzdělání v matematice a vědách. Důraz, který litevské vlády kladly a stále kladou na rozvoj počítačových dovedností a gramotnosti v práci s výpočetní technikou, se projevuje na kvalitě internetového připojení. Ale také v tom, že 97 procent studentů získá schopnosti v tomto směru během středoškolského studia, což představuje v EU primát.

Další oblastí vzdělávání, kde Litevci v rámci EU vynikají, jsou jazykové znalosti. Mladí absolventi a noví uchazeči na trhu práce vykazují takřka ze sta procent schopnost dorozumět se anglicky, přičemž podle údajů Evropské komise patří Litvě páté místo v počtu obyvatel, kteří se domluví alespoň jedním cizím jazykem, a sedmá příčka za po-

čet obyvatel, kteří mohou s cizinci hovořit alespoň dvěma cizími jazyky. Na druhé straně i v Litvě je v oblasti vzdělávání co zlepšovat. Zahraniční i místní odborníci a mezinárodní instituce poukazují na příliš vysoký počet vysokých škol na takto malou populaci, což vede ke snižování úrovně vzdělávání při současném nedostatku kvalitních a kvalifikovaných učitelů. Podnikatelé si také stěžují na přetrvávající nesoulad mezi potřebami zaměstnavatelů a zaměřením nových absolventů, což komplikuje situaci na pracovním trhu.

Sama vláda nejlépe ví, že k nasazení růžových brýlí není mnoho důvodů. Litva se totiž dlouhodobě potýká s problémem emigrace mladých a vzdělaných obyvatel zejména do Velké Británie, Irska, USA či do skandinávských zemí. Ani vstup Litvy do EU v tomto směru příliš nepomohl, neboť jen od roku 2004 odešlo ze země na 525 tisíc osob a v opačném směru přibylo pouze 150 tisíc imigrantů, což vyústilo v setrvalý trend snižování počtu obyvatel a následné problémy na pracovním trhu. Stejně jako Česká republika a řada dalších států EU se Litva musí vypořádat i se stárnutím populace a z toho plynoucími dopady na sociální a penzijní systém. ■

TEXT: PETR VÁVRA, ZÁSTUPCE VELVYSLANCE, VELVYSLANECTVÍ ČR VE VILNIUSU
FOTO: EKSPLA, PROFIMEDIA

LITVA NENÍ LATVIA

UŽ I NEJJIŽNĚJŠÍ Z POBALTSKÝCH ZEMÍ PŘIJALA EURO. SPOLEČNOU EVROPSKOU MĚNOU SE TAK V TOMTO KOUTĚ KONTINENTU PLATÍ V SOUVISLÉM PÁSU OD JIŽNÍ LITEVSKÉ HRANICE AŽ PO FINSKÝ SEVER ZA POLÁRNÍM KRUHEM. V POBALTÍ JE DALŠÍ PRAKTICKOU VÝHODOU MOŽNOST VYUŽÍT KE KOMUNIKACI STEJNĚ TAK DOBRĚ RUŠTINU JAKO ANGLIČTINU.

ZMATENÍ JAZYKŮ. Chyták v názvu dvou sousedních zemí korunuje to, že Lotyšši píšou název své země *Latvija*, tedy oproti anglické verzi ještě navíc s písmenem „j“.

K praktickým přednostem Pobaltí patří, že se tam relativně dobře domluvíte. Výhodou je také jednotná měna a dopravní prostupnost a provázanost všech tří států.

NÁZVY SE PLETOU

Tradičním chytákem, který už způsobil nejedno faux pas, je označení dvou sousedních zemí Litvy a Lotyšska v angličtině. Zejména pro Čechy je matoucí. Zatímco Litva je anglicky „Lithuania“, Lotyšsko je „Latvia“. Doplatili na to například organizátoři už legendárního přátelského česko-litevského utkání ve fotbale v roce 2008. Tehdy překvapenému litevskému týmu zahráli v Praze omylem lotyšskou hymnu, na informační brožuru vytiskli lotyšskou vlajku a za hlavní město Litvy označili Rigu. Zmatení korunuje

fakt, že samotní Lotyšši píší název své země ještě s „j“, tedy Latvija.

RUSKO JE KUPODIVU ZÁPADNÍ SOUSED

Nikoliv na východě, ale kupodivu na západě sousedí Litva s Ruskou federací. Leží tam totiž Kaliningradská oblast. To je izolovaná ruská enkláva, odříznutá od hlavní části Ruské federace právě litevským územím. Rusko minulý měsíc vzbudilo nevoli, když se potvrdilo, že Moskva přesunula do této strategické lokality rakety Iskander. To bylo na Západě tlumočeno jako výstražný vzkaz pro Severoatlantickou alianci, jejímiž členy všechny tři pobaltské republiky jsou, přičemž NATO v Pobaltí v poslední době provádělo rozsáhlá vojenská cvičení.

EURO UŽ MÁ CELÉ POBALTÍ

Obchodní platby do Pobaltí a případně i služební nebo turistické cesty do tohoto regionu se vloni zjednodušily. I poslední ze tří zemí, tedy právě Litva, loni přijala euro. V Estonsku se platí společnou evropskou měnou už od roku 2011 a v Lotyšsko od roku 2014.

RUŠTINĚ ROZUMÍ VĚTŠINA

Ve všech pobaltských státech je tradičně přítomna silná ruskojazyčná menšina. Nejsilněji v Lotyšsku, kde v současnosti tvoří 27 procent populace. V Estonsku tvoří etničti Rusové přesně čtvrtinu obyvatel, v Litvě je to asi pět procent lidí. I většina ostatních obyvatel, zejména starší generace, ale ruštinu plynule ovládá. ■

TEXT A FOTO: TOMÁŠ STINGL

OBCHOD ROSTE V OBOU SMĚRECH

Loni Litva držela 41. příčku v celkovém objemu zahraničního obchodu České republiky, a to díky obratu zboží v hodnotě 17,3 miliardy korun. České firmy vyvezly do Litvy zboží za 11,6 miliardy korun, litevští vývozci dodali na český trh výrobky za 5,7 miliardy korun. Za prvních osm měsíců letošního roku už vývoz z Česka do Litvy meziročně vzrostl o 12 procent a dovoz o víc než 11 procent. Z Česka se nejvíce prodávala osobní vozidla a jejich díly, telefonické přístroje a stroje pro zpracování dat. Litevští vývozci pak vyváželi do Česka především plasty, hnojiva a farmaceutické výrobky.

Mezi největší vývozce do Litvy patří firmy Škoda Auto, Škoda Transportation, Glaverbel Czech, Chemopetrol Litvínov, Laufen CZ, OKZ Holding, Procter & Gamble, Barum Continental, Schwarzmüller Žebrák, Euromopos Olomouc, Jäkl, Zentiva, Aerosol, Škoda JS a ZPA Smart Energy. V Litvě podle dostupných informací nepůsobí žádná česká výrobní firma a ani při privatizaci zde nebyla zprivatizována žádná firma českým kapitálem. Všechny podniky, které mají status dceřiných firem a společných podniků, se zabývají distribucí českých výrobků.

Velmi dobré postavení na místním trhu zastává firma UAB ARX, dovozce automobilů Škoda, jejíž vozidla si držela na konci loňského roku páté místo a zhruba osmiprocentní podíl na trhu. Škodovky zde potkáte nejen jako soukromá vozidla, ale také jako policejní vozy či taxi. Výraznou stopu na trhu mají i firmy Zentiva, Walmark, Škoda Vagonka, RAVAK a další. Většina českých značek zajišťuje své obchodní zájmy prostřednictvím litevských firem, které mají výhradní zastoupení. Nalezení vhodného partnera pro působení na místním trhu je tedy klíčové. ■

OBCHODNÍ DESATERO PRO LITVU

1. Je-li váš zájem opravdový, oslovujte partnery opakovaně. Na první výzvu někdy Litevci vůbec nereagují. E-mailovou korespondenci podpořte telefonátem.
2. Vyjádřete obdiv k litevské historii a zdůrazněte tradičně přátelské česko-litevské vztahy.
3. Zjistěte si o Litvě, její historii, obyvatelích a kultuře alespoň základní informace.
4. Nenechte se odradit počáteční nepřístupností Litevců. V užším kontaktu jsou přátelští a pohostinní.
5. Při uzavírání kontraktů zdůrazněte oboustrannou výhodnost.
6. Dbejte na prestiž, prezentaci, oblečení a formu vystupování. Tyto faktory mají v Litvě větší význam než na českém trhu.
7. Při oslovování můžete běžně používat křestní jména a vykáni. Litevská příjmení se totiž vyslovují obtížně.
8. jednání jsou vedena v ruštině nebo angličtině. Vizitky však volte v anglické verzi. Litevština a také lotyština patří do svébytné baltské skupiny jazyků.
9. Rozhovory si zkuste domlouvat na čas mezi desátou a jedenáctou hodinou dopoledne. Možnost úspěchu v jednání se zvýší, pokračujete-li obědem v restauraci.
10. Svě litevské partnery nepodceňujte. Jsou zdatnými obchodníky.

ŽELEZNIČNÍ MAGISTRÁLA RAIL Baltica PROPOJÍ NĚKOLIK STÁTŮ

DODÁVKY PRO STAVBU MAMUTÍHO ŽELEZNIČNÍHO KORIDORU NEBO VÝZBROJ PRO ARMÁDY, DO KTERÝCH POBALTSKÉ ZEMĚ V POSLEDNÍ DOBĚ HODNĚ INVESTUJÍ. TO PATŘÍ K ŠANCÍM PRO ČESKÉ VÝVOZCE. RUSKÉ FIRMY ZTRÁCEJÍ SVOU POZICI KVŮLI SANKCÍM, DOVOZCI Z EU OKAMŽITĚ ZABÍRAJÍ UVOLNĚNÝ PROSTOR, PŘIPOMÍNÁ JIŘÍ REJL, VEDOUcí KANCELÁŘE CZECHTRADE V RIZE.

Co do Pobaltí české firmy nejvíc vyvážejí?

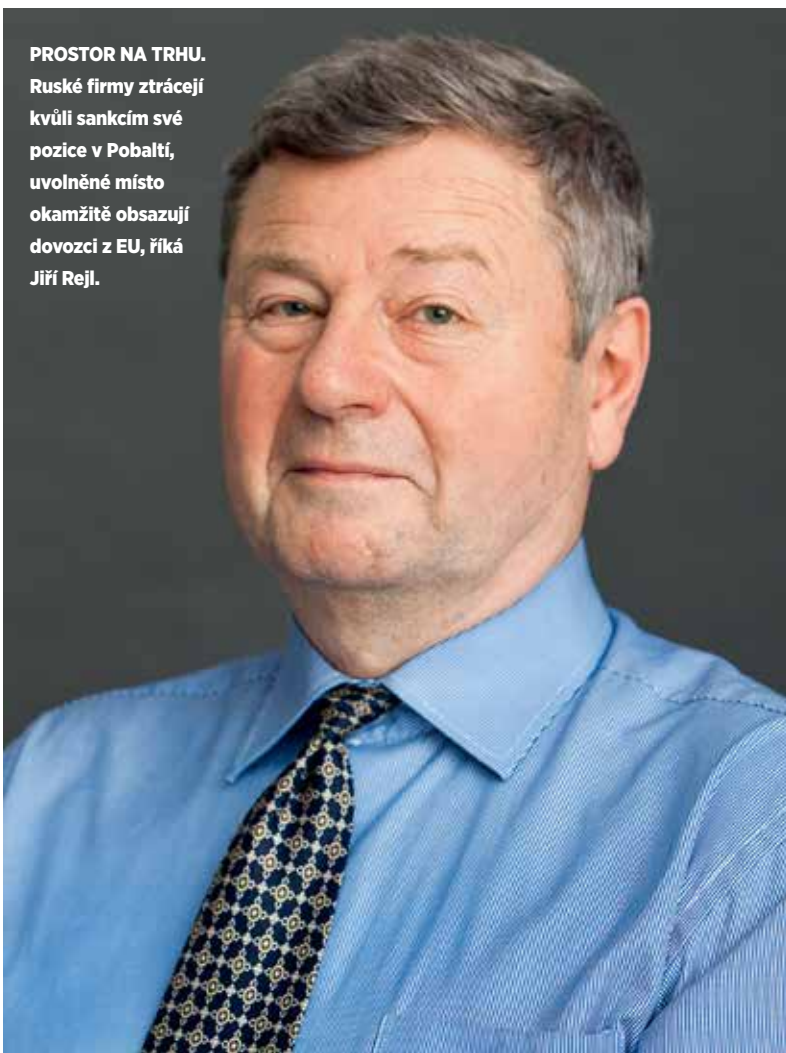
Dlouhodobě jsou nosným oborem českého vývozu do Pobaltí výrobky s vysokým podílem přidané hodnoty. Jde například o dopravní prostředky: vlaky v Litvě, tramvaje a trolejbusy v Lotyšsku. Ve všech třech zemích registrujeme objemné dodávky elektrotechnických přístrojů, různých strojírenských výrobků, ale i hotové produkce napříč odvětvími. Třeba výrobky z plastů, ze skla a kovů, léky, papír. Nechybí potravinářský obor, který nejvýrazněji reprezentuje české pivo. Zájem je nejen o věhlasné značky, ale též o nové druhy z menších pivovarů.

Můžete uvést některé obchody z poslední doby?

Pokud jde o zcela nové obchodní případy, pak bych uvedl například společnost Enelex. Ta se koncem roku 2014 ve společném stánku CzechTrade představila na veletrhu Techindustry Riga. Navázala tam kontakt s potenciálními estonskými partnery, zúčastnila se tendru a na tomto základě loni a letos dodala do Estonska zařízení na analýzu ropných břidlic. V současné době se chystá na další výběrové řízení v tomto oboru, který má klíčový význam pro estonskou energetiku.

Další firmou, která je dlouhodobě na pobaltských trzích úspěšná, je společnost Viadrus. Ta zde prostřednictvím svého místního zástupce

PROSTOR NA TRHU.
Ruské firmy ztrácejí kvůli sankcím své pozice v Pobaltí, uvolněné místo okamžitě obsazují dovozci z EU, říká Jiří Rejl.

– firmy Sia Fan – prodává kotle a dokonce vybavila novým topným systémem rekonstruovaný prezidentský palác.

Kdo bývá českým vývozcům v Pobaltí největší konkurencí?

Konkurenční prostředí v Pobaltí je stabilní již delší dobu. Ruské firmy ztrácejí svou pozici v souvislosti s dosud platnými sankcemi, dovozci z Evropské unie okamžitě zaujímají uvolněný prostor. Jedná se o firmy z Polska, Německa, Skandinávie. Finské společnosti mají nejsilnější pozici v Estonsku. V poslední době se na místních trzích stále více začínají prosazovat firmy z Běloruska, Ázerbájdžánu, Gruzie a Uzbekistánu.

Stačí využít jako obchodní základnu pro celé Pobaltí Rigu? Nebo je nutné mít v každé ze tří zemí speciální obchodní zastoupení?

Pobaltí jako celek je opravdu malý trh a vlivem pokračující migrace a slabého přirozeného přírůstku se rozhodně nezvětšuje. Vždyť Litva má zhruba 3,5 milionu obyvatel, Lotyšsko již pod dva milióny a v Estonsku žije přibližně 1,3 milionu obyvatel. To v součtu dává necelých

DVOUPATROVÉ VAGONY. Litevským železnicím dodala vlakové soupravy řady 575 česká Škoda Vagonka.

sedm milionů spotřebitelů. Vezmu-li Rigu jako přirozený geografický střed – do Vilniusu i do Tallinnu je stejně blízko, něco přes 300 kilometrů – pak můj názor tedy je: sídlit v centru, ale co nejčastěji navštěvovat ostatní země.

DO POBALTÍ JDOU MASIVNÍ DOTACE Z EVROPSKÝCH FONDŮ

V kterých oborech vidíte pro exportéry největší příležitost?

Vzhledem k tomu, že zahraniční kancelář CzechTrade má v péči všechna tři teritoria – Estonsko, Litvu a Lotyšsko – logicky se nabízí určité srovnání a vytipování společných momentů pro uplatnění českých firem v regionu jako celku. A mohu říci, že takových námětů, které přesahují hranice jednotlivých

baltských zemí a zároveň jsou pro nás zajímavé, je hned několik.

Například?

Především je to železniční magistrála evropského významu Rail Baltica spolu s navazujícími

fáze, konečně šanci na brzké zahájení výstavby. Jde o reálný projekt jak z hlediska potřeb regionu, tak i s ohledem na podporu, ba dokonce tlak z Bruselu, a na možnosti již odsouhlaseného masivního financování z fondů Evropské unie.

Je ovšem třeba poznamenat, že velké firmy si v těchto teritoriích počínají samostatně. Sledují relevantní informační zdroje, zapojují se do tendrů a pomoc CzechTrade či ambasad potřebují spíše výjimečně.

EKOLOGIE ZATÍM ZAOSTÁVÁ, NA ARMÁDY JDE VÍCE PENĚZ

Pobaltí je hranicí Evropské unie. Projevuje se to na investicích do armád?

Konjunktura tohoto odvětví zde nově – bohužel – nahrazá i mezinárodní situace a konflikt v nedalekém sousedství pobaltských států. Ty teď urychleně a unisono navyšují rozpočtové prostředky na obranu. Zájem českých zbrojařů se projevil již při několika setkáních pracovníků zastupitelského úřadu a zahraniční

**STRATEGICKÝM ÚKOLEM
JE PRO VŠECHNY TŘI STÁTY
SNÍŽENÍ ENERGETICKÉ
ZÁVISLOSTI NA RUSKU.**

modernizačními projekty, spolufinancovanými z unijních fondů. Magistrála představuje pro celý baltský region, a to včetně Polska a Finska, výrazný jednotící prvek. Má nyní, po desetiletích „verbální”

Obecně je železniční stavitelství spolu s dodávkami dopravní techniky v Pobaltí vysoce perspektivní obor, kde mají české podniky se svými referencemi určité veškeré předpoklady k tomu uspět.

**AKTUÁLNÍ JE ROZSÁHLÁ ELEKTRIFIKACE
ŽELEZNIC V LOTYŠSKU.**

kanceláře CzechTrade s firmami a vyústil v prezentaci české „speciálky“ pro ozbrojené složky baltských zemí. Ta se konala loni na českém velvyslanectví ve Vilniusu.

Co technologie zaměřené na životní prostředí?

Účastníkem na společném stánku CzechTrade na veletrhu Energy and Environment 2015 byla například firma Asio. To je výrobce kompaktních čistíren odpadních vod pro rodinné domky, který v Pobaltí působí rovněž prostřednictvím svého místního distributora. Obecně lze říci, že v ekologii Pobaltí trochu zaostává a i zde jsou proto značné šance pro české podniky, které obor odstraňování historických ekologických zátěží ovládají.

Tradičně silná bývala energetika. Jak je na tom v současnosti?

Zůstává silným odvětvím s velkým rozvojovým potenciálem, ovšem v tomto oboru se mezi pobaltskými státy zatím nedaří dospět ke společným řešením. Jejich potřeby nejsou vždy totožné. Každopádně strategickým úkolem je pro všechny tři státy snížení energetické závislosti na Rusku a funkční propojení s evropskými trhy a sítěmi. Pro české podniky to znamená například možnost zapojení do převodu standardů vysokonapěťových sítí z ruských na evropské. Aktuální je i projekt na pomezí energetiky a dopravy, konkrétně rozsáhlá elektrifikace železnic v Lotyšsku.

POZOR NA PROSTŘEDNÍKY Z TŘETÍCH ZEMÍ

Kdo především do Pobaltí vyvází – malé firmy, nebo velké koncerny?

Typickým rysem obchodních vztahů s baltskými státy je v posledních letech větší proměnlivost komoditní skladby. A dále také zapojení mnoha set subjektů: od menších podniků, které sem dodají jeden kamion zboží ročně, přes firmy operativně reagující na náhlé výkyvy ekonomiky, až po dlouhodobě zavedené dodavatele například již zmíněných dopravních prostředků za miliardy korun. Služby zahraniční kanceláře CzechTrade Pobaltí vyhledávají převážně menší a střední podniky, které chtějí rozšířit geografii svých obchodních

Z FONDŮ. Pobaltí chytře využívá pro stavbu infrastruktury evropské fondy, velké dotace mají jít třeba právě na baltskou železniční magistrálu.

zájmů a nemají s těmito teritorii dosud zkušenosti.

Už nějaká česká firma nebo podnikatel v Pobaltí ve velkém investovali?

Obecným nedostatkem, na který dlouhodobě a zatím bez odezvy po-

výměna. Existují přesto nějaké bariéry obchodu?

Zatím jsem se s něčím takovým za své víc než roční působení v teritoriu nesetkal. Na základě několika případů z posledních let si nemohu odpustit jeden postřeh: kdykoli se česká firma na těchto nových unijních

Jak kde... Mezi mladšími obchodníky ve vyšších funkcích platí spíš angličtina, která však často opět přechází do ruštiny. V IT oborech převládá angličtina, ve strojírenství ruština.

Liší se nějak atmosféra byznysu ve východních, převážně ruský hovořících regionech?

Rozdíly v atmosféře byznysu v regionech s převahou ruštiny nevidím. Konkrétně v Lotyšsku tyto regiony trpí vyšší nezaměstnaností a velice by uvítaly příchod investorů, pro něž mají připraveny výhodné podmínky a pobídky. Lidé v regionech oceňují zájem zastupitelských úřadů a agentury CzechTrade. Rádi by s Českem navázali na dřívější vztahy, na které rádi vzpomínají. ■

TEXT: TOMÁŠ STINGL
FOTO: TOMÁŠ STINGL, CZECHTRADE

KONTAKT DO POBALTÍ

Kancelář agentury CzechTrade v Rize nabízí podporu jak společnostem, které do Litvy, Lotyšska či Estonska teprve hodlají vstoupit, tak i těm, které na pobaltském trhu již působí. Kontakt na kancelář je jiri.rejl@czechtrade.cz. ■

Používá se v současnosti v obchodním styku spíš ruština, nebo angličtina?

DVA MILIONY LIDÍ SE DRŽELY ZA RUCE, DNES JE JEDNOTA PRYČ

POBALTSKÉ ZEMĚ KDYSI UPOUTALY SVĚT ORIGINÁLNÍM SPOLEČNÝM PROTESTEM PROTI SOVĚTSKÉ OKUPACI. ŠLO O BALTSKÝ ŘETĚZ VYTVOŘENÝ Z LIDÍ, KTERÝ MĚL DÉLKU PŘES 600 KILOMETRŮ. DNES JE NĚKDEJŠÍ JEDNOTA ZAPOMENUTA. ZEMĚ TĚŽKO HLEDAJÍ SPOLEČNOU ŘEČ A ESTONSKO SE STÁLE VÍC HLÁSÍ SPÍŠ KE SKANDINÁVIÍ.

Byl to zřejmě nejdelší lidský řetěz v dějinách lidstva. V srpnu roku 1989 se dva miliony Litevců, Lotyšů a Estonců chytily za ruce. Vznikla tak nepřetržitá linie, která symbolicky propojila celé Pobaltí. Spojila všechny tři metropole – od jihu se lidský had klikatil z Vilniusu přes silnice do Rigy a dále až na sever do Tallinnu. Bylo to celkem víc než 600 kilometrů.

Tímhle mírumilovným, a přitom nesmírně působivým gestem tehdy pobaltské národy upozornily svět na skoro půlstoletí trvající okupaci Sovětským svazem. Baltský řetěz se totiž spojil přesně 23. srpna, tedy v den 50. výročí podepsání neblaze proslulého paktu Ribbentrop–Molotov. Původně tajná dohoda, kterou si v roce 1939 Adolf Hitler a Josif Stalin rozdělili Evropu, zařadila Pobaltí do sféry sovětského vlivu.

Baltský řetěz přitáhl pozornost světových médií a politiků pro věc pobaltských národů, sovětská moc je ale ještě nebyla ochotna pustit. I při rozpadu Sovětského svazu v roce 1991 doprovázely vyhlášení samostatnosti tří pobaltských republik násilnosti, z nichž mnohé dosud nebyly potrestány. Například hlavní aktéři tehdejšího masakru ve vilniuské televizi, na niž zaútočily sovětské jednotky, stanuli před soudem teprve letos. Před tribunál byl minulý měsíc předvolán i bývalý vůdce sovětské komunistické strany Michail Gorbačov.

JEŠTĚ POBALTÍ, NEBO UŽ SKANDINÁVIE?

Původní jednota malých pobaltských národů se ale začala během

SPOLU. Proti sovětské okupaci vystoupily pobaltské národy společně, později se jejich cesty začaly rozcházet.

devadesátých let drobit. Vedle běžných sousedských sporů hrála roli i rozdílná kulturní vazba. Litvu a Lotyšsko totiž spojují příbuzné jazyky a také podobná historie. Naopak Estonci mají jazyk i mentalitu příbuzné s Finy. Jsou také nejsevernějším

Estonci mají nejbližší také k severské rezervovanosti, korektnosti a nároklům na kvalitu. Jisté sebevědomí jim také dodává, že po přelomu tisíciletí patří jejich země k nejrychleji se rozvíjejícím koutům Evropy. V Litvě a Lotyšsku tak dnes občas můžete

situace v Evropě, která tři malé pobaltské státy zase chtě nechť nutí do společného postoje. Vstup do Evropské unie byl ve všech třech zemích stimulem pro velký hospodářský růst, státečky ale většinou musejí mluvit jako jeden blok, aby je vůbec bylo při rozhodování vedle velkých unijních států slyšet. Především ale Pobaltí zase spojila obava z východního souseda. Po ruské okupaci Krymu a válce na východě Ukrajiny investují pobaltské národy masivně do armádní výzbroje a prověřují možnosti společné obrany. V poslední době je ztrojnásobily. Za nákup zbraní a vojenské výbavy chtějí nyní dohromady utrácet 670 milionů dolarů ročně, tedy v přepočtu asi 16,5 miliardy korun. Obchodně je to příležitost, politicky symptom velkých obav. ■

V LITVĚ A LOTYŠSKU DNES MŮŽETE SLYŠET STESK NAD TÍM, ŽE POBALTÍ UŽ NEDRŽÍ POSPOLU.

národem Pobaltí a i celková atmosféra země má velmi blízko ke Skandinávii. Na tu se Estonci v současnosti hodně orientují i obchodně. Ostatně hlavní město Tallinn je málem na dohled přes moře proti finské metropoli Helsinkám a obyvatelé obou měst jezdí trajektem ze břehu na břeh zcela běžně, byť i jen na nákupy nebo na víkendový výlet.

slyšet stesk nad tím, že Pobaltí už nedrží pospolu, a někdy dokonce i štiplavé poznámky o „domýšlivých“ Estoncích.

TŘI ZEMĚ ZNOVU SPOJUJE STRACH Z VÝCHODNÍHO SOUSEDA

Drobnou nevraživost ale v posledních letech překryla nová

TEXT: TOMÁŠ STINGL
FOTO: PROFIMEDIA

LOTYŠSKO POMALU VYMÍRÁ

CENTRÁLNÍ POBALTSKÁ ZEMĚ TRPÍ KRITICKÝM ÚBYTKEM OBYVATEL. ZA PRACÍ ODEŠLA DO ZAHRANIČÍ TÉMĚŘ DESETINA POPULACE. NA VENKOVĚ JE V SOUČASNOSTI NA PĚT STOVEK VYMŘELÝCH VESNIC. DALŠÍM CITLIVÝM TÉMATEM JE POSTAVENÍ POČETNÉ RUSKOJAZYČNÉ MENŠINY, KTERÁ NEPROSADILA V REFERENDU RUŠTINU JAKO OFICIÁLNÍ JAZYK.

ČESKÉ TRAMVAJE. V Rize jezdí v modrobílých barvách tamějšího dopravního podniku jak klasické starší modely Tatra T3 (na snímku), tak i moderní vozy Škoda 15T.

Ekonomika prostředního pobaltského státu je jako na houpačce. Po vstupu do Evropské unie si uživali Lotyšši strmý hospodářský růst, pak ale přišla studená sprcha. Globální krize zasáhla zemi plnou silou a například v roce 2009 byl pokles HDP přes 14 procent. V posledních letech se ale Lotyšsko znovu zařadilo mezi nejrychleji rostoucí ekonomiky v Evropě.

K jeho výhodám patří právě postavení v centru Pobaltí. Přes Lotyšsko putuje zboží jak po severojižní ose, tak i mezi východem a západem přes baltské přístavy. Hlavní město Riga je v podstatě metropolí celého Pobaltí. Je strategicky umístěno v centru dění, a navíc u moře, takže mnohé světové firmy mají ústředí pro celý region právě tady. Dá se říci, že Riga je také jediné opravdové

velkoměsto Pobaltí. Metropole sousedních zemí Vilnius a Tallinn mají krásná historická centra, ale působí klidnějším dojmem. Lotyšský hospodářský růst je stejně jako prosperita obou sousedních států v současnosti hnán hlavně evropskými dotacemi, které dokázaly pobaltské státy využít maximálně. Velkou ceduli s nápisem, že ten který most nebo silnici pomohla zaplatit

Evropská unie, Lotyšši hrdě vystavují na každém rohu. PO BREXITU VOLÁ LOTYŠSKO SVÉ LIDI DOMŮ Země ale řeší několik problémů spíš sociálního charakteru. Hlavním je úbytek obyvatel. Už tak malý, jen dvoumilionový národ dál ztrácí pracovní sílu. Jen v první dekádě tohoto tisíciletí odešlo podle odhadů

PRÁZDNÉ ULICE. Provinční lotyšská města, jako je starobylá Kuldīga, zejí velkou část dne prázdnotou.

za prací do zahraničí 190 tisíc lidí. Migraci urychlil vstup do Evropské unie, díky níž mohli mladí Lotyšši volně vyrazit za prací do západních zemí. To je mimo jiné zajímavá okolnost po britském referendu o brexitu. Například ve Velké Británii totiž v současnosti pracuje asi 65 tisíc Lotyšů, které nyní jejich rodná země láká zpátky domů. Po vystoupení Spojeného království z unie by totiž nemuseli mít na ostrovech zachovány volné pracovní příležitosti. Na vymírání Lotyšska se podílí i nízká porodnost. Na venkově setrvává v podstatě jen stará generace a zemědělství, které je tradičním pilířem lotyšské ekonomiky, brzy nemusí mít kdo udržovat. Podle lotyšského Národního pozemkového úřadu lze v současnosti téměř 500 lotyšských vesnic označit jako v podstatě vymřelé.

RUŠTINA JAKO OFICIÁLNÍ JAZYK V REFERENDU NEPROŠLA

Už od devadesátých let je citlivým tématem postavení ruskojazyčné menšiny. Ta je v Lotyšsku výraznější než v sousedních dvou pobaltských zemích. V současnosti tvoří zhruba 28 procent obyvatel. Z velké části jde o potomky rodin, které byly do regionu nastěhovány v rámci plánu na rusifikaci Pobaltí, který prosazovalo po druhé světové válce vedení Sovětského svazu. Přitom Rusové jsou početní nejen na východě země, ale tvoří například také téměř polovinu obyvatel metropole Rigy.

DOPRAVA V RIZE NESE ČESKOU PEČEŤ

Nejlepší vizitkou českého vývozu do Lotyšska je už zběžný pohled na ulice v metropoli Rize. Kde se tu co hýbe, to bylo vyrobeno v Česku. V modrobílých firemních barvách místního dopravního podniku tu jezdí tramvaje i trolejbusy vyrobené koncernem Škoda Transportation, respektive Škoda Electric. Jedním z nejčastějších osobních aut na ulici jsou vozy Škoda. Na železnici tu můžete vidět české posunovací lokomotivy. Mezi zajímavé investice z poslední doby řadí český zastupitelský úřad v Rize proniknutí značky Synot na lotyšský loterijní trh nebo investici společnosti Plaček Holding v oblasti krmiv pro domácí zvířata. ■

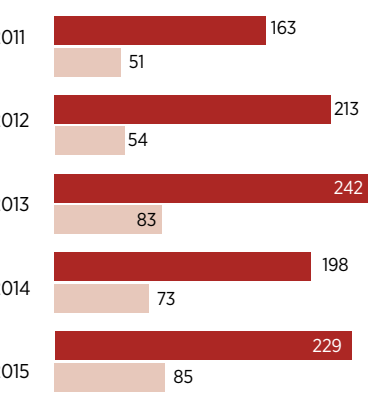
Dnes má ovšem ruskojazyčná menšina problematické postavení už proto, že při referendu v roce 2012 odmítla většina obyvatel dát ruštině status oficiálního jazyka. Zajímavé je, že pro ni volila jen asi pětina účastníků plebiscitu, což je tedy podstatně menší podíl, než jaký mají

Rusové na celé populaci. Promítlo se, že hlasovat v referendu nakonec dorazilo jen 70 procent oprávněných voličů. Myšlenku na odchod do Ruské federace ruskojazyčná menšina neví, samozřejmě už s ohledem na vyšší životní úroveň a možnosti, které jim přinesl život na území Evropské unie. Zejména v devadesátých letech bylo nicméně jejich postavení v Lotyšsku problematické i proto, že neměli status plnoprávných občanů. Po vstupu do EU se pod tlakem unie postavení Rusů v Lotyšsku postupně zlepšuje. Vztah se samotnou Ruskou federací jako největším sousedem je pro Lotyšsko komplikovaný. Lotyšši jsou i vzhledem k historickým zkušenostem vůči Rusku obezřetní a váží si členství v NATO i v EU. Na druhou stranu Rusko zůstává klíčovým partnerem v energetice, když Lotyšsko nemá vyjma rašeliny žádné jiné fosilní zdroje energie. Ruská federace také stále zůstává stěžejním obchodním partnerem Lotyšska, takže současné sankce vůči Rusku obchodní bilanci pobaltské země výrazně poznamenaly. ■

Lotyšská republika	
Počet obyvatel:	2 miliony
Rozloha:	64 tisíc km ²
Hlavní město:	Riga
Měna:	euro (1 EUR je 27 Kč)
Růst HDP (2014):	+3,2%
Více informací: www.businessinfo.cz/lotyssko	

Obchod ČR a Lotyšskem (v miliardách eur)

Zdroj: ČSÚ, MPO ČR

TEXT A FOTO: TOMÁŠ STINGL

OBCHODNÍ DESATERO PRO LOTYŠSKO

1. Buďte aktivní a trpěliví, nenechtejte kontakt „vyšumět“.
2. Nejlépe získáte důvěru lotyšského partnera při osobním jednání.
3. Nebuďte překvapeni, pokud vám místní partner začne od počátku tykat a bude vás oslovovat křestním jménem. Přizpůsobte se mu.
4. Jednání povedete obvykle v ruštině. Angličtinu uplatníte v oborech typu marketing, média, IT a ve vyšším managementu. Akademické tituly se v Lotyšsku uvádějí jen zřídka.
5. Lotyšši vstávají později a jejich pracovní den začíná kolem deváté hodiny. Podle toho se oběd posouvá na jednu odpoledne. Lotyšši bývají v práci do šesti nebo sedmi večer.
6. Termíny rozhodnutí v tendrech se v Lotyšsku relativně často posouvají. Zadávací dokumentace bývá nejčastěji pouze v národním jazyce.
7. Používejte zajištěné platební instrumenty a fakturaci v eurech. Pokud možno se vyhýbejte zapojení prostředníků ze třetích (neunijních) zemí.
8. Představte se v Lotyšsku na veletrzích, účast nebývá příliš nákladná.
9. Vítaným argumentem je reference ze severovýchodních zemí, Německa nebo z Velké Británie.
10. Pobaltí akceptuje certifikáty platné pro Evropskou unii.

ESTONSKO MÁ MÍSTO ROPY BŘIDLICI

SKORO 90 PROCENT ENERGIE SI NEJSEVERNĚJŠÍ POBALTSKÝ STÁT VYRÁBÍ ZE ŽIVIČNÉ BŘIDLICE, JÍŽ MÁ VELKÉ ZÁSoby A V JEJÍŽ TĚŽBĚ JE SVĚTOVOU EXTRATŘÍDOU. NA ŠPIČCE JE „E-ESTONIA“ TAKÉ V DIGITÁLNÍCH TECHNOLOGIÍCH. ZAHRANIČNÍM PODNIKATELŮM ULEHČIL ŽIVOT PRŮKOPNICKÝ PROJEKT DIGITÁLNÍ IDENTITY.

NEJDŘÍV ZEMĚ, POTOM VZDUCH. Na bývalém ložisku břidlice poblíž města Narva dnes Estonci získávají energii prostřednictvím větrných elektráren.

Estonsko je ze všech tří pobaltských států nejseverněji položenou zemí. Svou rozlohou se řadí mezi státy, jako je Dánsko či Nizozemsko, nicméně má podstatně méně obyvatel. Přibližně polovinu území pokrývají lesy, nachází se zde více než 1400 jezer a více než dva tisíce ostrovů. Skoro čtvrtinu rozlohy tvoří bažiny, což Estonsko řadí na druhou příčku na světě hned za Finsko.

Estonsko je státem se zavedenou moderní tržní ekonomikou, která dlouhodobě těží ze silného informačního a telekomunikačního sek-

toru. Je otevřené a stabilní, vyniká inovacemi a uvážlivou rozpočtovou politikou. Hlavním hospodářským zájmem Estonska je navyšování exportu a zkvalitňování vyvážенých produktů. Největšími obchodními partnery jsou dlouhodobě skandinávské a pobaltské státy.

SPOLEČNOST ZALOŽÍTE ZA PÁR MINUT

Estonský trh je charakteristický velkým počtem malých a středních podniků, které představují 99 procent podílu na celkovém trhu. Výjimku

tvoří pouze některá síťová odvětví, jako jsou energetika, železnice a telekomunikace. Estonský trh je zároveň velmi liberální, což celkově přináší jeho značnou dynamiku i volatilitu.

Ačkoliv je Estonsko rozlohou i počtem obyvatel poměrně malou zemí, v určitých odvětvích se stalo světovým lídrem. V posledních dvaceti letech významně investovalo do digitální infrastruktury a není proto divu, že je v současnosti světovou velmocí v tvorbě a realizaci e-governance a kybernetické bezpečnosti. Takzvaná e-Estonia je vytvořena na základě otevřeného,

decentralizovaného systému, který propojuje různé služby a databáze. Umožňuje mimo jiné během několika minut založit obchodní společnost či zřídit bankovní účet on-line, vyzvednout léky na předpis v lékárně, aniž by bylo nutné navštívit lékaře, elektronicky podepisovat dokumenty či platit parkovné přes mobilní telefon. 99 procent obyvatel Estonska využívá internetové bankovníctví, více než 95 procent podává své daňové přiznání přes internet a při loňských parlamentních volbách hlasovala skoro třetina voličů elektronicky.

Loni Estonsko představilo jedinečný projekt e-residency, který je zaměřený na cizí státní příslušníky se zájmem o Estonsko. Jde o státem vydávanou bezpečnou digitální identitu, díky které může její vlastník kdekoliv na světě komunikovat se všemi estonskými institucemi přímo. Má vytvořenou mimo jiné i speciální aplikaci pro podnikatele, kteří tak mohou nejen přímo navazovat kontakty a uzavírat obchody, ale i ze zahraničí zakládat své pobočky nebo vlastní podniky v Estonsku a ze zahraničí je řídit. Od května 2015 je možné o e-residency zažádat i on-line.

MÍSTO ROPY TU JE BŘIDLICE

Estonsko je spíše chudší na surovinové zdroje, výjimku však tvoří dřevo a živičná břidlice. Jejími zásobami se řadí na osmé místo na světě (estonské zásoby jsou ekvivalentem ropy v objemu 16,3 miliardy barelů). V těžbě břidlice se Estonsko stalo jednou z nejvyspělejších zemí světa. Letos slaví 100. výročí začátku průmyslové těžby této suroviny a testování jejího energetického potenciálu. V současnosti je v Estonsku živičná břidlice nejdůležitějším primárním zdrojem pro výrobu elektrické energie a elektřina z ní vyrobená pokrývá téměř 90 procent estonské spotřeby.

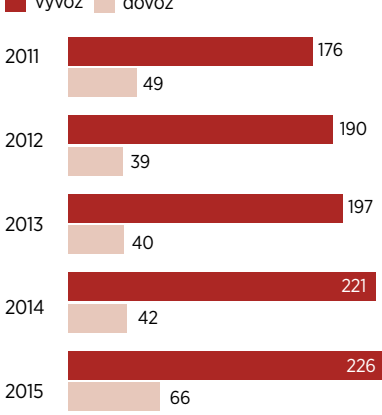
Dřevařský průmysl je v Estonsku jedním z největších průmyslových odvětví a v posledních pěti letech toto odvětví stabilně roste. Téměř dvě třetiny celkového prodeje tvoří export, který směřuje do 95 zemí světa. Konkurenceschopnost dřevařského průmyslu je nesmírně důležitá pro estonské hospodářství a toto odvětví je zde rovněž významným zaměstnavatelem. V roce 2014 se investice do dřevozpracujícího průmyslu významně zvýšily, a to o 53 procent v meziročním srovnání. S dřevařským průmyslem rovněž úzce souvisí nábytkářský průmysl, který má v Estonsku dlouholetou tradici, a také zde jsou z celkové produkce dvě třetiny exportovány na zahraniční trhy. Mezi další důležitá průmyslová odvětví patří strojírenství, výroba elektronických zařízení, textilů a výroby IT a telekomunikačních zařízení.

SKYPE ZAČAL JAKO ESTONSKÝ START-UP

Investiční prostředí v Estonsku je pro zahraniční investory příznivé, neboť jsou jim garantovány rovně

Estonská republika	
Počet obyvatel:	1,3 milionu
Rozloha:	45 tisíc km²
Hlavní město:	Tallinn
Měna:	euro (1 EUR je 27 Kč)
Růst HDP (2014):	1,1%
Více informací: www.businessinfo.cz/estonsko	

Obchod ČR a Estonskem (v milionech eur)

Zdroj: ČSÚ

podmínky s místními firmami. To znamená nulovou daň na reinvestovaný zisk, právo vlastnit pozemek i nárok na dotace z fondů EU. Investice jsou podpořeny průhledným daňovým systémem, poměrně vysokou vzdělaností a dobrou jazykovou vybaveností. Investiční prostředí rovněž významně ovlivnil fakt, že je Estonsko od roku 2011 členem eurozóny. V Estonsku také výrazně roste množství vysoce kvalitních obchod-

VÍCE NEŽ 95 PROCENT ESTONCŮ PODÁVÁ DAŇOVÉ PŘIZNÁNÍ PŘES INTERNET A PŘI LOŇSKÝCH PARLAMENTNÍCH VOLBÁCH HLASOVALA SKORO TŘETINA VOLIČŮ ELEKTRONICKY.

ních a kancelářských nemovitostí včetně vzrůstajícího počtu průmyslových parků. Země se snaží vytvořit ideální podmínky pro začínající podnikatele a má ambice stát se „smart“ ekonomikou, a to zejména propojením výzkumu a podnikání. Nejúspěšnějším estonským start-upem se stal Skype – celosvětově využívaná softwarová aplikace umožňující telefonické hovory přes internet.

Nejvíce viditelnými českými výrobky na estonském trhu jsou osobní automobily Škoda, které zde často fungují jako firemní auta, taxi i policejní vozidla. Tradičně se prodává české pivo, české sklo a rozšiřuje se i sortiment potravinářských produktů.

MALÝ STÁNÍ DLUH JEŠTĚ ESTONCI DÁL SNIŽUJÍ

Estonská ekonomika v posledních třech letech vykazuje růst. Loni byl růst HDP 1,1 procenta. Výhled do budoucna je pozitivní s odhadem kolem dvouprocentního růstu. V poslední době nejvíce estonskou ekonomiku ovlivnil pokles přidané hodnoty v dopravě a skladování, negativní vliv měl rovněž pokles prací ve stavebnictví a výrobní činnosti. Zároveň se výrazně podepsala nepříznivá situace na exportních trzích. Inflace je v posledních letech minimální a pohybuje se lehce nad nulou. Nezaměstnanost již od roku 2010 neustále klesá, loni byla jen 6,2 procenta. Průměrná měsíční mzda se neustále zvyšuje, loni dosáhla 1045 eur, ve druhém čtvrtletí letošního roku pak 1163 eur. Podle prognózy ministerstva financí by se břímě vládního dluhu mělo letos postupně snížit na 9,4 procenta HDP. Pak by měl zůstat vládní dluh stabilní a do roku 2020 dosáhnout

TEXT: ALENA TEZNEROVÁ
ZÁSTUPKYNĚ VEDOUČÍHO ZÚ TALLINN
FOTO: ARCHIV

OBCHODNÍ DESATERO PRO ESTONSKO

1. Připravte se na to, že budete srovnávání se skandinávskými konkurenty. Samo Estonsko se považuje spíše za jižní Skandinávii než za pobaltskou zemi.

2. Před vstupem do Evropské unie se Estonci účastnili společných pobaltských projektů. V posledních letech se ale spíše orientují na své severské partnery.

3. Nepodceňujte vývoj, kterého Estonsko dosáhlo.

4. Estonci mají jinou mentalitu, životní styl i jazykovou příslušnost než Litva a Lotyšsko. Estonština patří do ugrofinské skupiny jazyků.

5. Obyvatelé Estonska jsou pracovití. Státní správa je štihlá, poměrně pružná a transparentní.

6. Na rozdíl od srdečných Lotyšů dávají Estonci přednost přímočarému, věcnému přístupu.

7. Buďte pečlivě připraveni a vystupujte asertivně beze stínu pochybnosti.

8. Začněte obchodní jednání v angličtině, přestože později často stejně přejdete na ruštinu. Některé dokumenty existují pouze v estonštině.

9. Věnujte pozornost psaným dokumentům a smlouvám. V Estonsku více než jinde platí, že „co je psáno, to je dáno“.

10. Pokud je vaše firma registrována v estonském obchodním rejstříku, každý rok údaje aktualizujte.

ČESKÝ „PŘÍRODNÍ KÁMEN“ VYROBENÝ LIDMI ESTONCE NADCHL

KRÁLOVÉHRADECKÁ SPOLEČNOST TECHNISTONE USPĚLA V POBALTÍ A VE SKANDINÁVII S PRODEJEM TVRZENÉHO KAMENE, Z NĚHOŽ JSOU VYRÁBĚNY ZEJMÉNA KUCHYŇSKÉ PRACOVNÍ DESKY. SEVEŘANÉ JSOU NEKOMPROMISNÍ V NÁROCÍCH NA KVALITU, ZA NIŽ JSOU SI ALE OCHOTNI PŘIPLATIT, ŘÍKÁ EXPORTNÍ MANAŽER SPOLEČNOSTI TOMÁŠ VLACH.

Co v Pobaltí nabízíte?

Naším typickým artiklem je deska technického kamene o tloušťce dva nebo tři centimetry s rozměry 3krát 1,5 metru. Tohoto materiálu, který je využíván především pro výrobu kuchyňských pracovních desek, prodáme přes partnery v Pobaltí několik desítek tisíc metrů čtverečních ročně. Kromě tradičních odstínů bílé, šedé a černé barvy zde slavíme v posledních letech úspěchy s nově vyvinutými dekory série Noble collection, které jsou inspirovány motivy přírodního mramoru, ale představují i originální vzory a odstíny z dílny našeho vývojového oddělení. Barvy odrážejí aktuální designérské trendy a setkaly se s velmi pozitivní odezvou na většině trhů. Pro příští rok chystáme v této kolekci další novinky a už nyní máme od partnerů z Pobaltí nadšené reakce.

Kdy jste do tohoto regionu přišli?

Nejprve jsme – v roce 2009 – vstoupili na trh Estonska, který je pro nás dodnes v Pobaltí strategicky nejdůležitější. Zahájili jsme tehdy spolupráci s partnerem z kategorie top zpracovatelů kamene pro Pobaltí a Skandinávii. Neméně důležitým krokem bylo partnerství s distributorem, který naše materiály zpřístupnil menším zpracovatelům. O rok později se naše aktivity rozšířily i do Litvy a Lotyšska. Pomohla nám agentura CzechTrade, s níž

BEZ CHYB. Seveřané netolerují například kontaminaci světlých nebo černých materiálů drobnými tečkami, zdůrazňuje Tomáš Vlach.

spolupracujeme v mnoha zemích. Konkrétně v Pobaltí jsme využili nabídnuté možnosti zúčastnit se sponzorovaného veletrhu RESTA v Litvě.

Kdo jsou tam vaši obchodní partneři?

Hlavní byznys pro nás představuje spolupráce s velkozpracovateli desek z kamene. Nejen geografická poloha, ale i extrémní šikovnost a pružnost Estonců při čerpání evropských dotací na nákladné moderní stroje řadí tuto zemi k našim strategickým spojencům při postupném dobývání Skandinávie. Estonsko má podíl kolem osmi procent na celkovém obratu naší firmy.

Jak náročnými zákazníky jsou Seveřané?

Ve skandinávských zemích je obecně kladen velký důraz na kvalitu materiálu a zpracování. Zákazníci zde akceptují pouze nejvyšší jakost, za kterou si mohou díky vysoké životní úrovni dovolit připlatit. Partneři v Pobaltí vyšli těmto nárokům vstříc a posunuli se technologicky na špičkovou úroveň, kterou přenášejí i na své místní trhy. Díky tomu jsou také schopni dodávat takovým mezinárodním sítím kuchyňských studií, jako je například Nobia Group a značky Poggenpohl, HTH nebo Norema. I pro Technistone z toho vyplývá

velký závazek dodávat materiály bezchybné kvality. Seveřané mají nulovou toleranci pro odchylky v kvalitě, například pro kontaminaci světlých, nebo naopak černých materiálů drobnými tečkami. To v minulosti pomohlo Technistonu ke zdokonalení výrobních procesů a standardů, které jsou dnes na světové úrovni. Například elektronické bodové měření barevných odstínů desek nabízíme jako jedna z mála firem v oboru.

FIRMA TECHNISTONE

Společnost z Hradce Králové, která už víc než 20 let vyrábí technický tvrzený kámen, zaměstnává v současnosti přes 220 pracovníků. Její roční obrat brzy přesáhne miliardu korun, přičemž přes 90 procent obratu tvoří export. Více než polovinu tržeb generují trhy v Evropě. Firmě se ale daří i v Asii, Austrálii, na Středním východě, v Africe a Latinské Americe. Stále větší prioritou se pro značku stává také rozvoj obchodu v Severní Americe, zejména v USA. Tam firma v současné době buduje jednu ze svých poboček. Tamější úsilí hodlá podpořit v nejbližší době účastí na veletrhu KBIS 2017, který se bude konat v lednu v Orlandu na Floridě. ■

**SLAVÍME ÚSPĚCHY S NOVĚ VYVINUTÝMI DEKORY
SÉRIE NOBLE COLLECTION, KTERÉ JSOU
INSPIROVÁNY MOTIVY PŘÍRODNÍHO MRAMORU.**

Narazili jste v Pobaltí na nějaké obchodní bariéry?

Protože se jedná o státy Evropské unie, nesetkáváme se tu s žádnými mimořádnými překážkami.

Jaké tam máte další plány?

Pro upevnění pozice značky Technistone tu pokračujeme v poskytování marketingové podpory našim partnerům. Materiál quartz (to je mezinárodní označení pro tvrzený kámen) tu díky svým skvělým užitným vlastnostem vyhovujícím požadavkům současné domácnosti vytlačuje klasický přírodní kámen a tento trend v budoucnu ještě zesílí. Vedlejším produktem výraznějšího marketingu v Pobaltí by měla být snazší pozice při otevírání přímých obchodních vazeb také ve Skandinávii. Při zachování stejného tempa růstu v regionu je velmi pravděpodobné, že zde Technistone v horizontu několika let otevře distribuční sklad nebo přímo vlastní pobočku. ■

TEXT: TOMÁŠ STINGL
FOTO: TECHNISTONE

LUXUSNÍ KUCHYŇĚ. Materiál Crystal Diamond z firmy Technistone posloužil mimo jiné pro vybavení této rezidence v Rize.

MĚŘENÍ VÝHŘEVNOSTI BŘIDLIC SE OSVĚDČILO, ENELEX JE VE HŘE O DALŠÍ ZAKÁZKY

CHVALETICKÁ SPOLEČNOST ENELEX ZABODOVALA V ODVĚTVÍ, KTERÉ JE PILÍŘEM ESTONSKÉ EKONOMIKY. VYHRÁLA ZAKÁZKU NA MĚŘENÍ POPELNATOSTI A VÝHŘEVNOSTI ROPNÝCH BŘIDLIC PRO STÁTNÍ ENERGETICKÝ KONCERN EESTI ENERGIA. PO PRVNÍM ÚSPĚCHU MÁ ŠANCI ZÍSKAT DALŠÍ KONTRAKTY.

NEJEN NA UHLÍ. Enelex se dříve zaměřoval hlavně na analýzu uhlí (například v českých Tušimicích), v Estonsku ovšem firma úspěšně přizpůsobila svou technologii i břidlicím.

Břidlice není uhlí a tak pro její spalování platí jiné zákonitosti. Česká firma Enelex tomu dokázala uzpůsobit speciální měřicí systém. A během loňského a letošního roku ho dodala estonskému gigantu Eesti Energia, který internetová Wikipedie označuje za světovou jedničku v získávání energie z ropných břidlic. „Zakázka zahrnovala kompletní dodávku a montáž on-line měření popelnatosti a výhřevnosti břidlic. Její hodnota byla zhruba 85 tisíc eur,“ uvedl jednatel společnosti Libor Vacek. „Zaujali jsme provedením testu zdarma na jejich materiálu, který je proti běžnému uhlí odlišný. Standardně přitom my i naše konkurence měříme parametry uhlí,“ dodává Libor Vacek.

Zakázka se začala rýsovat už před více než dvěma lety. Podrobnosti spo-

lupráce byly domluveny v roce 2014, když se Enelex účastnil společného českého stánku spoluorganizovaného agenturou CzechTrade na veletrhu Techindustry Riga. „Estonský zákazník neměl žádné zvláštní požadavky. Pouze nám později umožnil dálkový přístup pro případné kalibrace přístroje na základě zaslaných srovnávacích výsledků z jejich palivové laboratoře,“ vysvětlil Libor Vacek.

Na základě velmi dobře fungujícího systému připravuje Eesti Energia tendr na další čtyři až šest kusů

stejného on-line systému měření. Mají být určeny pro další provoz koncernu a pro vybudování systému CQMS (Coal Quality Management System). „Dále nás oslovila také italská firma Meloni, která v Estonsku dokončuje výstavbu elektrárny. Poptává tři automatické vzorkovací linky paliva. Z toho dvě na vzorkování břidlic a jednu na vzorkování štěpků.“ Italská společnost se ozvala na základě doporučení od Eesti Energia. „Hodnota tohoto projektu by přesáhla milion eur,“ podotýká Libor Vacek.

Podle něj je výhodou i to, že s Estonci si mohou Češi v obchodu dobře vyhovovat. „Naši pobaltští obchodní partneři jsou velmi nakloněni české mentalitě. Dá se s nimi dobře komunikovat jak v angličtině, tak v ruštině. Jsou technicky na vysoké úrovni a rádi se s námi podělili o své zkušenosti s technikou používanou v energetice i při těžbě břidlic,“ uvedl podnikatel. ■

TEXT: TOMÁŠ STINGL
FOTO: ENELEX

NA ZÁKLADĚ VELMI DOBRĚ FUNGUJÍCÍHO SYSTÉMU PŘIPRAVUJE EESTI ENERGIA TENDR NA DALŠÍ ČTYŘI AŽ ŠEST KUSŮ STEJNÉHO ON-LINE SYSTÉMU MĚŘENÍ.

SKANZENY. Kde syrovou pobaltskou krajinu zemědělci přeměnili na pole, tam vyrostly idylické venkovské usedlosti. Dřevěné chalupy nebo typické větrné mlýny můžete vidět jak v dosud obývaných vesnicích, tak ve skanzenech. Jeden z nejlepších je na předměstí lotyšské metropole Rigy. Další krásný skanzen je zakomponován přímo do zemědělské krajiny v litevské lokalitě Rumšiskés (na snímku).

V POBALTÍ ČEKAJÍ SKANZENY, HRADY A BAŽINY

Z hlediska turismu je Pobaltí taková evropská exotika. Naštěstí zapomenutá. Vyjma německých turistů, kteří rádi tráví klidnou dovolenou na zdejšímbaltském pobřeží, a Skandinávci, kteří jezdí do estonských nebo lotyšských přístavů na rodinné výlety, zůstává zatím tenhle kout

Evropy stranou hlavního proudu masové turistiky. Tím lépe. Pobaltský venkov si zatím udržel autentickou atmosféru rurální idylly a poklidné přírody. Pro Pobaltí je typických přínejmenším pět cestovatelských lákadel – skanzeny s lidovou architekturou, pevnosti z dob rytířských

řádů, města se vzácnou historickou zástavbou, špičková muzea zachycující dobu nacistické a sovětské okupace a pro milovníky přírody má své osobité kouzlo i zvláštní bažinatá krajina s borovými lesy.

TEXT A FOTO: TOMÁŠ STINGL

MUZEÁ. Milovníky moderní historie pohltní pobaltská muzea na celé dny. Nové, s pomocí evropských dotací vybudované expozice věnované nacistické nebo sovětské okupaci vynikají jak hloubkou a objemem informací, tak i působivostí zpracování a umístěním. Mezi nejzajímavější patří Devátá pevnost v litevském Kaunasu, kterou využívalo jako vězení gestapo i sovětská NKVD. Poměrně unikátní je prohlídka podzemní raketové základny Ploksťinė v Litvě, odkud mířili Sověti na Evropu raketami s jadernou hlavicí. Na jihu Litvy je pak v lese schován kuriózní park Grūtas (na snímku), kam byly po rozpadu Sovětského svazu svezeny desítky soch Stalina, Lenina a dalších komunistických pohlavárů.

HISTORICKÁ MĚSTA. Krásné měšťanské domy nebo desítky kostelů zdobí staré město v Tallinnu (na snímku), Vilniusu i v Rize. Méně známé, ale neméně hezké je třeba elegantní estonské univerzitní město Tartu nebo litevský Kaunas, který byl dočasně dokonce hlavním městem Litvy.

PEVNOSTI. Ve středověku vedly v Pobaltí lokální války zdejší rytířské řády. Z té doby pochází mnoho hradů a pevností. Nejslavnější je někdejší sídlo litevských velkoknížat, vodní pevnost Trakai (na snímku), kterou chránilo proti útočníkům umístění na ostrůvku uprostřed jezera.

ROZVOJOVÁ POMOC MÍŘILA DO MONGOLSKA, ETIOPIE I DO AFGHÁNISTÁNU

SKORO 4,9 MILIARDY KORUN DALA ČESKÁ REPUBLIKA LONI NA POMOC ROZVOJOVÝM STÁTŮM. POUŽITÍ TĚCHTO PENĚZ MĚLO RŮZNÉ FORMY. OD POMOCI NEPÁLU ZASAŽENÉMU ZEMĚTŘESENÍM AŽ PO STIPENDIA PRO ZAHRANIČNÍ STUDENTY Z ROZVOJOVÝCH ZEMÍ MÍŘÍCÍ NA ČESKÉ VYSOKÉ ŠKOLY.

POMOC NEPÁLU. Česká podpora loni mířila i do Nepálu, který zasáhlo ničivé zemětřesení.

Oficiální rozvojová pomoc poskytnutá Českou republikou dosáhla loni celkového finančního objemu 4,89 miliardy korun. To představuje meziroční zvýšení o 490 milionů korun. Celková částka zahrnuje veškeré aktivity financované z veřejných rozpočtů vykazatelné jako rozvojová a humanitární pomoc. Mezinárodně sledovaný ukazatel ilustrující úsilí donátorů, tedy poměr rozvojové pomoci ve vztahu k hrubému národnímu důchodu, se loni meziročně zvýšil z 0,11 na 0,12 procenta.

Co vše to zahrnuje? Zdaleka největší část peněz z toho tvoří příspěvek do rozpočtu EU, tedy podíl českého příspěvku na rozvojové pomoci poskytované Evropskou unií. To je tradičně zhruba 80 procent z české mnohostranné rozvojové pomoci.

Tok dalších peněz **řídí české instituce**. Těžištěm dvoustranné rozvojové spolupráce jsou každoročně projekty v gesci České rozvojové agentury (ČRA) realizované v pěti programových zemích, kterými jsou Afghánistán, Bosna a Hercegovina, Etiopie, Moldavsko, Mongolsko. To jsou země, se kterými má Česko uzavřený dvoustranný program spolupráce. A dále v šesti takzvaných projektových zemích, kterými jsou Gruzie, Kambodža, Kosovo, Palestinská autonomní území, Srbsko a Zambie. Na základě usnesení vlády byly realizovány bilaterální projekty také na Ukrajině. Ve všech prioritních zemích šlo v gesci ČRA o projekty v celkovém objemu 380 milionů korun.

PRO ZEMĚDĚLSTVÍ NEBO ENERGETIKU

Co do sektorového zaměření bylo loni nejvíce prostředků vynaloženo v zemědělství, v sektorech voda a sanitace, ve výrobě energie a ostatní infrastruktura a službách. V gesci ČRA byly realizovány i další rozvojové aktivity, jako je program vysílání českých expertů a českých učitelů do rozvojových zemí, program rozvojového partnerství pro soukromý sektor, trojstranné projekty nebo projekty globálního rozvojového vzdělávání.

Další rozvojové aktivity loni probíhaly v gesci Ministerstva zahraničních věcí ČR (MZV). Při zastupitelských úřadech v zahraničí

Oficiální rozvojová pomoc poskytnutá Českou republikou v roce 2015 (v milionech korun)	
Celkem	4894
I. A Bilaterální	1724
1. rozpočtová podpora	0
2. podpora nevládním organizacím, společné programy a fondy	312
3. projektové intervence	692
4. experti a další technická spolupráce	119
5. stipendia a související náklady	119
6. odpuštění dluhů	0
7. administrativní náklady jinde nezahrnuté	98
8. další výdaje v donátorské zemi (uprchlíci, osvěta)	383
I. B Multilaterální	3169

Zdroj: dle statistického výkaznictví OECD DAC

bylo v 41 zemích zrealizováno celkem 80 malých lokálních projektů, na které bylo vynaloženo 25 milionů korun. Menší částky šly na rozvojovou pomoc i pod křídly ministerstev financí, průmyslu a obchodu či ministerstva vnitra.

STIPENDIUM DOSTALO PŘES 500 STUDENTŮ

Ve spolupráci MZV a ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy pokračoval tradiční program vládních stipendií pro studenty z rozvojových zemí doplněný o zdravotní služby pro vládní stipendisty v gesci ministerstva zdravotnictví.

V průběhu roku 2015 studovalo na českých veřejných vysokých školách celkem 524 vládních stipendistů z 56 zemí. Pro akademický rok 2015/2016 nabídla Česká republika 139 nových stipendijních míst pro studium bakalářských, magisterských a doktorských studijních programů v českém jazyce a pro studium navazujících magisterských či doktorských studijních programů v anglickém jazyce celkem 38 rozvojovým zemím a dále organizaci UNESCO.

ZÁPADNÍ AFRIKA UVÍTALA POMOC PO EPIDEMII EBOLY

Loni probíhala také humanitární pomoc, v jejímž rámci MZV podpořilo celkem 43 projektů ve 26 zemích v celkové hodnotě téměř 90 milionů korun. Nejvíce peněz bylo vynaloženo na humanitární pomoc v souvislosti s konflikty a nuceným vysídlením v Sýrii, Iráku, Jordánsku, Libanonu, Jižním Súdánu, Středoafričské republice a na Ukrajině. V závěru loňského roku byly finančně i materiálně podpořeny také země západního Balkánu postižené migrační krizí. V souvislosti s přírodními katastrofami a epidemiemi pokračovalo Česko v podpoře zemí západní Afriky postižených epidemií eboly, podpořeny byly Barma/Myanmar, Malawi

a Mosambik v souvislosti s ničivými záplavami a po zemětřesení také Nepál. České republika pomohla při ničivém suchu a s přílivem uprchlíků v Etiopii i při obnově po konfliktu v Gaze.

Důležitý je program transformační spolupráce, jehož cílem je přispívat k vytváření a posilování demokratických institucí, právního státu, občanské společnosti a zásad řádné správy veřejných záležitostí. Celkově bylo na projekty na podporu demokracie a lidských práv loni vynaloženo přes 56 milionů korun. Podrobné údaje o dalších formách zahraniční rozvojové spolupráci jsou zveřejněny na webové adrese www.mzv.cz/rozvoj. ■

TEXT: MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR

PŘÍŠTÍ ROK O 100 MILIONŮ KORUN VÍC

Česká vláda v létě schválila pro příští rok plán bilaterální zahraniční rozvojové spolupráce ve výši 954 milionů. Plán mimo jiné zahrnuje nástroje zapojující soukromý sektor do rozvojové spolupráce, jako je Program rozvojově-ekonomického partnerství či Program studie proveditelnosti. Z celkové částky bude vynaloženo 658 milionů korun na rozvojové projekty, 130 milionů korun na humanitární pomoc a 53 milionů korun na transformační spolupráci. Částka 110 milionů korun bude směřovat na rozvojová stipendia a tři miliony půjdou na zdravotní péči o stipendisty. Oproti letošku se jedná o navýšení o 100 milionů korun. Důvodem pro posílení pomoci je zhoršení bezpečnosti i socioekonomické situace i s ohledem na migrační tendence a jejich kořeny ■

NA B2B PROJEKTY PŮJDE 20 MILIONŮ KORUN

PROGRAM B2B, KTERÝ MÁ POMOCI ČESKÝM FIRMÁM SPOJIT SE S PARTNERY V ROZVOJOVÝCH ZEMÍCH, DOSTANE NA PŘÍŠTÍ ROK VÍCE PENĚZ. PODPORU MAJÍ ZÍSKAT HLAVNĚ MENŠÍ A STŘEDNÍ PODNIKATELÉ.

ROZJEZD PODNIKÁNÍ. Ženám v Etiopii pomáhá ČRA organizovat se do družstev, díky čemuž lépe dosáhnou na mikropůjčky pro své podnikání, vysvětluje ředitel agentury Michal Kaplan.

Rozvojová pomoc České republiky financovaná ze státního rozpočtu dosáhla v minulém roce necelých pěti miliard korun. Největší část této sumy zahrnují povinné příspěvky mezinárodním organizacím, včetně rozpočtu Evropské unie, která tyto prostředky dále využívá. Česká rozvojová agentura (ČRA), která má na starosti projekty dvoustranné spolupráce, disponuje ročním rozpočtem přibližně 480 milionů korun. A právě dvoustranné projekty a program B2B představují pro české firmy jedinečnou příležitost naplňovat cíle udržitelného rozvoje, posílit si tím dobrou reputaci na trhu a otevírat si do budoucna cestu k novým zakázkám.

Projekty dvoustranné rozvojové spolupráce často umožňují firmám lépe poznat dané teritorium a navázat styky s místními partnery a vládou a získat další zakázky. Tyto dvoustranné projekty jsou buď vypisovány formou dotací určených neziskovým organizacím (jako je kupříkladu veřejnosti dobře známý návrat koně Převalského do Mongolska realizovaný pražskou zoo), nebo prostřednictvím veřejných tendrů, v nichž soutěží také firmy, které uplatňují své technologie, know-how a inovace.

Jako příklad úspěšných přímých zakázek je možné zmínit firmu Bohemia Müller, která vyhrála tendr ČRA na modernizaci ulánbátarské elektrárny číslo 4 a později získala komerční mongolskou zakázku na servisní práce na téže elektrárně. Dobrou referenci z rozvojového projektu pak česká firma využila v dalších nabídkách a získala zakázku od jiného subjektu, takzvanou nepřímou. „Komerční návaznost na rozvojový projekt, tedy obchodní spolupráce bez grantové podpory státu, mění příjemce pomoci v obchodního partnera. Takové zapojení soukromého sektoru je v poslední době akceptováno také velkými dárci včetně EU a vždy představovalo pro české podnikatele jednoznačnou příležitost,“ říká Věra Vencliková z Platformy podnikatelů pro rozvojovou spolupráci.

AŽ 5,4 MILIONU NA JEDEN PROJEKT

V souladu s evropskou legislativou de minimis (takzvaná podpora malého rozsahu) jsou v ČRA nově

PITNÁ. Jedno z míst v Etiopii, kde je díky české pomoci k mání nový zdroj čisté vody.

dotace přidělovány také soukromému sektoru, a to v rámci programu B2B na podporu rozvoje podnikatelských partnerství mezi subjekty z Česka a ze třetích zemí. Rozpočet programu B2B se v příštím roce zvýší na 20 milionů korun. „Program přímo podporuje vytváření podnikatelských plánů a spolufinancuje přípravu podnikatelských partnerství do výše 90 procent ve všech rozvojových zemích dle klasifikace OECD. V rámci projektů B2B lze také exportovat zboží pro demonstrační účely, jehož cílem je přenos know-how či zaškolení. Pro lepší představu o možnostech využití grantu bych zmínila, že z dotace lze hradit například veškeré cestovní náklady či právní, tlumočnické a expertní služby. Cílem programu B2B je však především podpořit působení firem v daném teritoriu bez grantové podpory státu, přičemž velikostí grantové podpory směřuje spíše na malé a střední podnikatele. Dotace se pohybuje v rozmezí 500 tisíc korun až 5,4 milionu,“ říká Barbora Latečková, která má v České rozvojové agentuře na starosti spolupráci se soukromým sektorem a souvisejícími finančními nástroji.

VYUŽIJTE EXPORTNÍ AKREDITIV

Přestože se stále mnoho podnikatelů obává začít podnikat v rozvojových zemích, úspěšné příklady ukazují, že k těmto obavám není důvod. Kupříkladu Lada Zapletalová z AMJ Group SE/Commodities Group podniká v Africe již přes deset let. Konkrétně v Beninu, Togu, Ghaně a Pobřeží slonoviny. Vlastní distribuční sklad komodit a od české banky získává bez problémů komerční úvěry. Český úrok je totiž v porovnání s bankami v rozvojovém světě o mnoho nižší. Dagmar

Červinková ze společnosti BGM Export, která se podílela na komerčním dovozu českých technologií do pivovaru Raya Breweries v Etiopii v celkové hodnotě přes 764 milionů korun, zdůrazňuje: „Podnikatelé musejí znát dobře produkty bank pro zabezpečení plateb ze zahraničně-obchodních operací; velmi vhodným a pro vývozce bezpečným platebním nástrojem jsou neodvolatelné a případně navíc i potvrzené exportní akreditivy. Při jejich použití vývozce vyplácí banka a platba tedy již nezávisí na vůli odběratele. Platí to samozřejmě v případě, že vývozce splní akreditivní podmínky.“

Lze to využít v méně politicky stabilních oblastech, kdy do smlouvy mezi dodavatelem a odběratelem vstupuje banka, jež vydáním akreditivu zaručí, že platba proběhne po splnění podmínek obchodu. Jednoduchým příkladem může být například dovoz banánů z Latinské Ameriky, kdy se platba uskuteční až poté, co banány dorazí v dohodnuté kvalitě a dobrém stavu. Vedoucí obchodu a majitel Mamacoffee Daniel Kolský, který díky programu B2B objevuje nové trhy v Nikaragui a Etiopii, zdůrazňuje, jak je důležitá příprava: „Před vstupem na trh je nutné jej důkladně zmapovat a spočítat si návratnost vynaložených prostředků. V tom nám pomáhá špičkový konzultant, bývalý zaměstnanec Ernst & Young, a také etiopský

partner, který se dobře orientuje v místní byrokracii a legislativě,“ uvádí Kolský.

MIKROPŮJČKAMI PROTI CHUDOBĚ

Pokud jde o konkrétní finanční nástroje rozvojové pomoci, nejkročilejší donoři poskytují takzvané měkké úvěry neboli zvýhodněné půjčky, případně využívají pákového efektu půjček a státních grantů. Zásadním trendem je však proměna od zapojování soukromého sektoru do projektů (v tomto případě českých firem) k přímé podpoře soukromého sektoru v dané rozvojové zemi. To probíhá třeba mikropůjčkami pro drobné podnikatele a zlepšením investičního prostředí v zemi, často pomocí expertních konzultací. „Mikropůjčkami se donoři snaží přispívat k boji proti chudobě zpřístupněním finančních služeb chudým obyvatelům rozvojových zemí. Soubor mikrofinančních produktů zahrnuje poskytování úvěrů drobným podnikatelům, přijímání vkladů či pojištění majetku včetně úrody nebo podnikání. Česká rozvojová agentura například spolufinancuje projekt v Etiopii, prostřednictvím kterého se místní ženy organizují do družstev, aby tak lépe dosáhly na mikropůjčky pro rozjezd svého podnikání,“ říká ředitel ČRA Michal Kaplan. ■

TEXT A FOTO: ČESKÁ ROZVOJOVÁ AGENTURA

PROGRAM B2B

Soukromý sektor hraje klíčovou roli v naplňování cílů udržitelného rozvoje v rozvojových zemích včetně odstraňování chudoby. Česká rozvojová agentura proto založila vlastní program na podporu zapojování českého soukromého sektoru v rozvojové spolupráci – takzvaný program B2B. Ten přímo podporuje vznik podnikatelských partnerství mezi subjekty z České republiky a z rozvojových zemí. Poskytuje firmám dotace na studie proveditelnosti, sestavení podnikatelského plánu či budování konkrétního obchodního partnerství. Snižuje tím riziko vstupu firem na tento trh a zároveň podporuje odpovědné podnikání a přenos know-how. Rozpočet programu B2B bude v příštím roce činit 20 milionů korun a jeho nová podoba bude představena na veřejném semináři v prostorách ministerstva zahraničních věcí 23. listopadu. Bližší informace naleznete na novém webu ČRA www.czechaid.cz. ■

TEXT: ČTK, REDAKCE, FOTO: JIŘÍ SALÍK SLÁMA, ČTK, CZECHTRADE

OLPRANU KLESAJÍ V ČESKU TRŽBY, VÝVOZ ALE ROSTE

EXPORT KOL. Většina z 350 tisíc jízdních kol vyrobených v Česku šlo loni na vývoz, jeho celková hodnota byla 2,4 miliardy korun.

Společnosti Olpran, která se řadí mezi největší tuzemské výrobce jízdních kol, v loňském roce klesly tržby. Dosáhly 196 milionů korun, což bylo meziročně o 12 procent méně. Vyplynulo to z výroční zprávy

Olpranu. „Hlavní příčinou poklesu tržeb je dopad ekonomické krize,“ komentoval ve výroční zprávě loňské výsledky hospodaření Olpranu jeho jednatel a stoprocentní vlastník Jaroslav Luňák. Uvedl, že firma loni

navíc změnila odbytové cesty, což by se mělo příznivě promítnout až do výsledku letošního hospodaření. „Pro rok 2016 lze očekávat objem tržeb 255 milionů korun,“ dodal Luňák.

Vývoz ale Olpranu loni vzrostl na bezmála 55 milionů korun, což je dvakrát víc než v předchozím roce. Olpran má podle Luňáka na tuzemském a slovenském trhu s jízdními koly téměř třetinový podíl. V následujících letech chce zvýšit export kol do Polska, Ruska, Litvy a na Slovensko. Většinu produkce jízdních kol Olpran prodává prostřednictvím obchodních řetězců, které se v nabídce zaměřují na levnější modely bicyklů, a v poslední době také pomocí internetových obchodů.

Společnost Olpran byla založena v roce 1991, kola vyrábí a montuje od roku 1993. V roce 2008 firma dokončila stavbu nového závodu na výrobu jízdních kol v Hořicích. Maximální kapacita montážní linky je 600 tisíc kol ročně.

Celkově se v Česku loni vyrobilo 350 tisíc kol, což bylo ve srovnání s rokem 2014 o pět procent více. Česko je stále 11. největším producentem bicyklů v EU. K dalším předním českým výrobcům kol se vedle Olpranu řadí mimo jiné společnosti Bike fun, 4Ever nebo Maxbike. Většina kol vyrobených v ČR jde na export. Hodnota bicyklů vyvezených do zahraničí loni dosáhla podle údajů Českého statistického úřadu 2,4 miliardy korun. ■

OBCHOD S ČÍNOU LETOS KLESÁ

ČÍNSKÉ VYHLÍDKY. Kontrakty příslibené při návštěvě prezidenta Si Ťin-pchinga v Praze měly jen během letoška dosáhnout 95 miliard korun.

Český export do Číny ke konci letošního srpna meziročně klesl o pět procent. Vyplývá to z údajů Českého statistického úřadu. Vývoz tak měl objem 29 miliard korun. Dovoz z Číny ve stejném období také poklesl, a to o 1,7 procenta na 276 miliard korun.

Celkový počet českých firem s čínským vlastníkem v Česku se letos snížil o 137 na 2086. Objem čínských investic v Česku, které dojednala agentura CzechInvest, ovšem stoupá. Analytici vliv Číny

na českou ekonomiku nepřeceňují. Debata o vzájemném obchodu se znovu rozproudila minulý měsíc v souvislosti s návštěvou dalajlamy v Praze. Hodnota ekonomických dohod mezi českými a čínskými společnostmi uzavřených při návštěvě čínského prezidenta Si Ťin-pchinga v Praze měla během letoška dosáhnout 95 miliard korun, do roku 2020 pak 294 miliard. Dohody s Číňany podepsaly například Škoda Auto, ČEZ, skupina J&T, Česká export-

ní banka a Český Aeroholding. Konkrétní výsledky spolupráce ale zatím v mnoha případech nejsou ještě vidět. Například věcné důsledky uzavřeného memoranda mezi Čínskou rozvojovou bankou a Českou exportní bankou zatím nebyly oznámeny. Dohoda měla usnadnit českým exportérům vstup na tamní trh. „Nyní ale nemůžeme vzhledem k obchodnímu tajemství sdělovat podrobnosti,“ uvedl mluvčí ČEB Petr Křižan. Rámcová dohoda měla hodnotu 500 milionů eur. ■

MUŽ PRO INDONÉSIÍ. Michal Sontodinomo dříve působil jako exportní konzultant pro energetiku a životní prostředí.

KANCELÁŘ CZECHTRADE V JAKARTĚ MÁ NOVÉHO ŘEDITELE

Zahraniční kancelář proexportní agentury CzechTrade v Jakartě nově vede Michal Sontodinomo. V agentuře CzechTrade působí od roku 2012. Začínal jako vedoucí projektu Euroservis, posléze se stal šéfem portálu pro podnikatele a exportéry BusinessInfo.cz a exportním konzultantem pro sektor energetiky, zdrojů a životního prostředí. Vystudoval politologii a mezinárodní vztahy na Univerzitě Palackého v Olomouci. Mluví plynně anglicky a částečně též francouzsky a indonésky. ■

VÝROBCE SVÍČEK BRISK SPUSTIL LINKU V RUSKÉM TOLJATTI

Táborský Brisk, přední světový výrobce zapalovacích svíček, zvýšil loni tržby asi o sedm procent na přibližně 750 milionů korun. Tak jako v předchozím roce mířilo asi 96 procent produkce na export. Firma navíc minulý měsíc otevřela v ruském Toljatti dceřinou společnost s názvem OOO Brisk Rus. Informoval o tom předseda představenstva a generální ředitel společnosti Mojmír Čapka.

Rusko patří mezi země, kam Brisk vyváží největší množství výrobků. Na ruském trhu se podnik etabloval před 21 lety. V Toljatti investoval pět milionů eur (asi 135 milionů korun) do výstavby výrobní

linky s momentální roční produkcí pět milionů kusů svíček. Do budoucna zde společnost plánuje vyrábět až devět milionů kusů zapalovacích svíček ročně.

Firma exportuje do 70 zemí světa na všech kontinentech. Loni vyrobila přes 50 milionů zapalovacích svíček a tři miliony senzorů. „Největší množství snímačů dovážíme do koncernu Volkswagen, nejvíce svíček putuje do západní Evropy, zhruba 20 procent svíček na východ do zemí bývalého Sovětského svazu, rok od roku stoupá množství svíček dodávaných do USA. Tam dovážíme speciální svíčky,“ podotkl Čapka.

Dodávky z Brisku Tábor jdou přímo na montážní pásy řady automobilek. Zapalovací svíčky firma vyrábí pro benzinové motory i pro pohony na stlačený a zkapalněný zemní plyn pro osobní i nákladní auta a také pro autobusy. Významnou část produkce tvoří svíčky pro malou zahradní techniku, podnik vyrábí také svíčky pro sportovní využití.

„Zisk firmy byl v roce 2015 vyšší než 30 milionů korun. Což je asi o pět milionů více než v roce 2014. Letos bude hospodářský výsledek lepší než v předchozích letech. Máme nové technologie a nové kapacity,“ uvedl Čapka, podle kterého je nyní automobilový průmysl na vzestupu.

Loni firma zaměstnávala asi 530 lidí. Do pořízení nových technologií podnik loni vložil asi 70 milionů korun. „Investujeme především do výroby snímačů, o které je enormní zájem. To bude podobné i příští rok,“ řekl Čapka. Snímače jsou komponenty, které ovlivňují vstřikování paliva do motoru.

Brisk Tábor je jediným výrobcem zapalovacích svíček v Česku a druhým největším v Evropě. Ve světě se řadí mezi pět nejvýznamnějších firem v oboru. Má pět dceřiných společností. Jediným akcionářem je společnost Brital, jejímž stoprocentním vlastníkem je Čapka. ■

NA ROK DOPŘEDU JE PROTI VÝKYVŮM KORUNY ZAJIŠTĚNA ČTVRTINA EXPORTU

Podíl zajištění exportu proti výkyvům kurzu koruny nadále klesá. Na čtvrtletí dopředu je zajištěno necelých 30 procent vývozu, v ročním horizontu 25,7 procenta exportu. Vyplývá to ze šetření Svazu průmyslu a dopravy a České národní banky. „Předpokládám, že exportéři se začnou zajišťovat ve větší míře před koncem kurzového závazku, tedy v první polovině příštího roku,“ uvedl viceprezident svazu Radek Špicar.

Důvodem nízkého zajištění je podle svazu určitá garance fixního vývoje kurzu koruny díky

intervencím ČNB. V této souvislosti tak podle hlavního ekonoma UniCredit Bank Pavla Sobiška není zajištění čtvrtiny exportu v horizontu jednoho roku nízké. „My v bance pozorujeme, že firmy se nezajišťují na ten krátký horizont, ale roste zajištění v delším horizontu,“ uvedl.

Svaz průmyslu a obchodu upozornil, že firmy začínají ve větší míře využívat i alternativní formy jak předejít kurzovým výkyvům. Podniky začínají i na českém trhu mezi sebou ve větší míře provádět transakce v eurech. „Například v automobilovém průmyslu to již funguje delší

dobu a dostává se to i do jiných sektorů,“ uvedl Špicar.

Guvernér ČNB Jiří Rusnok uvedl, že oslabování koruny prostřednictvím devizových intervencí by ČNB mohla za určitých podmínek ukončit až v roce 2018. Nejpravděpodobnějším termínem ukončení intervencí ale podle něj zůstává druhé čtvrtletí příštího roku. Rusnok také zopakoval, že se neobává prudkého posílení měny po konci intervencí. Případné skokové změny kurzu bude centrální banka podle něj „vyhlazovat“. ■

7. LISTOPADU
PERSPEKTIVY
OBNOVY SÝRIE
V LETECH 2016
AŽ 2019

Ministerstvo zahraničních věcí ČR
Loretánské náměstí 5
Praha

V návaznosti na přijetí usnesení vlády o „poskytování humanitární, rozvojové a rekonstrukční asistence Sýrii v období 2016 – 2019“ pořádá Ministerstvo zahraničních věcí ČR seminář, na kterém chce českým firmám představit plán na poskytnutí humanitární, rozvojové a rekonstrukční asistence Sýrii. Na semináři se také kromě jiného bude diskutovat o specifikách teritoria a o sankcích vůči Sýrii. V případě zájmu o účast napište na e-mail oed@mzv.cz. Setkání se koná od 13.00 do 14.30 hodin.

8. LISTOPADU
NAUČTE SE JEDNAT
SE SVÝM ČÍNSKÝM
OBCHODNÍM
PARTNEREM

Centrála CzechTrade
Dittrichova 21
Praha

Cílem semináře agentury CzechTrade je pochopit, proč se – alespoň z českého úhlu pohledu – často Číňané chovají zcela nepochopitelně a jak jejich jednání rozumět. Dozvíte se tipy, jak si získat čínské obchodní partnery, jak zlepšit své schopnosti s Číňany vyjednávat, ale třeba také jak v Číně probíhá stolování. Cena za jednu osobu je 1900 korun bez DPH. Více informací na www.czechtrade/kalendar-akci.

10. LISTOPADU
FINANCOVÁNÍ
EXPORTU

Centrála CzechTrade
Dittrichova 21
Praha

Seminář se týká úvodu do problematiky financování obchodu. Zaznejí na něm základní principy fungování dokumentárního akreditivu, dokumentárního/směnečního inkasa a bankovní záruky. Obvyklé způsoby krátkodobého financování exportních pohledávek formou faktoringu nebo diskontování akreditivů, způsoby dlouhodobého financování exportu formou exportního odběratelského úvěru. Cena za jednu osobu za účast na semináři je 600 korun bez DPH. Více informací na www.czechtrade/kalendar-akci.

10. LISTOPADU
PODPORA
EXPORTU A PRÁVO
DUŠEVNÍHO
VLASTNICTVÍ

Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR
Na Františku 32
Praha

Seminář se zaměří na problematiku podpory proexportního potenciálu českých firem a na právo duševního vlastnictví. Na semináři promluví odborníci na tuto oblast práva, zástupci státních proexportních institucí a podnikatelé. Setkání se koná od 9.00 do 13.30 hodin. Na seminář je nutné se zaregistrovat na e-mailové adrese srolova@mpo.cz a to nejpozději do 3. listopadu.

21. LISTOPADU
GHANA, SENEGAL,
NIGÉRIE –
EXPORTNÍ
PŘÍLEŽITOSTI PRO
ČESKÉ FIRMY

Ministerstvo zahraničních věcí ČR
Loretánské náměstí 5
Praha

Účelem semináře je informovat firmy a podnikatele nejen o příležitostech a specifikách exportu a obchodování v Ghaně, Nigérii a v Senegalu, ale také o možnostech pojištění a financování exportu a investic v těchto zemích. Setkání se koná od 10.00 do 13.00 hodin. V případě zájmu o účast napište na e-mailovou adresu oed@mzv.cz.

23. LISTOPADU
EXPORTNÍ
PŘÍLEŽITOSTI
NA ŠPANĚLSKÉM
TRHU

Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR
Politických vězňů 20
Praha

Exportní konference představí aktuální informace o španělském trhu a perspektivní obory pro české firmy. Doporučí, jak se vyhnout negativním stereotypům při jednání. Představí legislativní minimum a formy založení pobočky. Setkání bude zahrnovat i individuální konzultace o španělském trhu. Vstup je zdarma. Více informací na www.czechtrade/kalendar-akci.

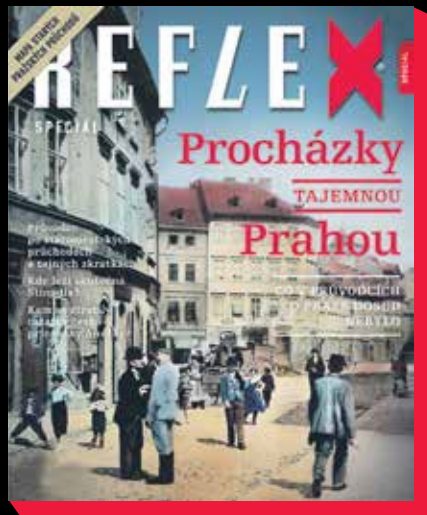
24. LISTOPADU
KONTROLA
EXPORTU ZBOŽÍ
DVOJÍHO POUŽITÍ

Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR
Politických vězňů 20
Praha

Seminář je určen především pracovníkům zodpovědným za praktické provádění vývozu zboží dvojího použití (identifikace, podávání žádostí). Dozvíte se informace o mezinárodních kontrolních režimech, legislativě EU a ČR týkající se kontroly vývozu, informace o omezujících opatřeních vůči některým státům, jak identifikovat zboží dvojího použití založené na praktických příkladech. Cena je 600 korun bez DPH za osobu. Více informací na www.czechtrade/kalendar-akci.

REFLEX

OBJEDNEJTE SI KTERÝKOLIV SPECIÁL ZA JEDNU SMS

Cena jedné SMS je 89 Kč
včetně DPH a obsahuje poštovné i balné

OBJEDNÁVEJTE NA WWW.REFLEX.CZ/SPECIAL

SPECIÁL

JEDNOTNÉ KONTAKTNÍ MÍSTO PRO EXPORTÉRY

- ▶ Služby ve více než 90 zemích světa
- ▶ Jednotná zahraniční síť zastupitelských úřadů ČR a zahraničních kanceláří CzechTrade
- ▶ Konzultace exportních a investičních záměrů v zahraničí
- ▶ Informace o exportních novinkách a příležitostech